

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb**

Smíšená manželství – sociokulturní a ekonomické aspekty (sociologický výzkum)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Pavλίna PETREKOVÁ**

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Petra ZIEGELWAGNER**

Znojmo, 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci na téma „Smíšená manželství“ vypracovala samostatně a veškerou literaturu a použité zdroje jsem uvedla v příloženém seznamu.

Ve Znojmě

.....

Pavína Petreková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Petře Ziegelwagnerové za její odborné vedení při psaní této bakalářské práce, její ochotu, cenné rady a konzultace.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Pavčina PETREKOVÁ
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb
Název	Smíšená manželství – sociokulturní a ekonomické aspekty (sociologický výzkum)
Název (v angličtině)	Mixed marriages – social, cultural and economic aspects (sociological research)

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Cílem práce je popsat sociokulturní a ekonomické aspekty smíšených manželství. Zjistit, jaká je pro manžele - cizince situace na trhu práce. Zjistit, zda smíšená manželství přinášejí ekonomické výhody. Popsat typický socioekonomický status ženy, resp. muže, vstupujícího do smíšeného manželství.

Dílčí cíle: Zmapovat četnost a podobu smíšených manželství v Evropě a v České republice. Zjistit nejčastější okolnosti seznámení partnerů ze smíšených manželství. Popsat nejčastější společenské, kulturní a ekonomické problémy smíšených manželství. Popsat proces integrace do partnerovy kultury, její přínos a konflikty.

Postup práce:

1. Studium odborné literatury k pojmům: Rodina, manželství, výběr partnera, socializace, akulturace, hodnoty, kultura, socioekonomické podmínky, sociologický výzkum.
2. Návrh metod a technik výzkumu, jejich testování na předvýzkumu.
3. Praktická část: Sběr dat.
4. Analýza a interpretace dat.

Metody:

Kvalitativní metoda sběru dat za použití techniky rozhovoru.

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. DE SINGLY, Francois. *Sociologie současné rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 1999. 127 s. ISBN 80-7178-249-1.
2. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
3. KATRŇÁK, Tomáš. *Spříznění volbou?*. 1. vyd. Praha: SLON, 2008. 239 s. ISBN 978-80-86429-98-4.
4. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2. vyd. Praha: SLON, 2011. 324 s. ISBN 978-80-86429-87-8.
5. PETRUSEK, Miloslav. *Teorie a metoda v moderní sociologii*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. 204 s. ISBN 80-7066-799-0.

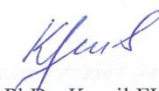
Datum zadání bakalářské práce: duben 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2013

Pavlína PETREKOVÁ
Student

Mgr. Petra ZIEGELWAGNER
vedoucí bakalářské práce

prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
garant studijního oboru

prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

SOUHRN

Bakalářská práce se zabývá tématem smíšených manželství. Jsou zde rozebírány jednotlivé sociokulturní a ekonomické aspekty související s tématem smíšených manželství. Dále jsou zde popsány nejčastější společenské, kulturní a ekonomické problémy těchto manželství a také popis procesu integrace do partnerovy kultury, její přínos a konflikty. Tato práce se pak dále zabývá vysvětlením stěžejních pojmů, o které se opírá především teoretická část bakalářské práce. Mezi tyto pojmy se řadí manželství, rodina, kultura. V praktické části práce pak budou zhodnoceny a porovnány zjištěná data s předem stanovenými hypotézami.

KLÍČOVÁ SLOVA

Manželství, rodina, kultura, socioekonomické podmínky.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the topic of mixed marriages. Specific social, cultural and economic aspects concerning the mixed marriages issues are discussed here. Next, the most common social, cultural and economic problems of these marriages are described, as well as the process of integration into the partner's culture and its benefits and conflicts. In the theoretical part the essential terms are explained, e.g. marriage, family, culture. In the practical part the collected data are evaluated and compared to formulated hypothesis.

KEY WORDS

Marriage, family, culture, social and economic conditions

Obsah

1	ÚVOD.....	9
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	10
3	TEORETICKÁ ČÁST.....	12
3.1	Manželství – sňatek; výběr partnera/partnerky	13
3.1.1	Manželství	14
3.1.2	Zánik manželství	15
3.1.3	Předmanželské vztahy.....	16
3.1.4	Faktory ovlivňující výběr manžela/manželky	16
3.1.5	Výběr partnera/partnerky.....	17
3.2	Sňatek a sociální nerovnosti.....	18
3.2.1	Homogamie v manželství	18
3.2.2	Heterogamie v manželství.....	20
3.3	Rodina.....	21
3.3.1	Typy rodin.....	21
3.3.2	Životní cyklus rodiny	22
3.3.3	Rodinný systém.....	23
3.3.4	Funkce rodin	24
3.4	Sociologický výzkum	26
3.4.1	Sociologie	26
3.4.2	Sociologický výzkum.....	26
3.4.3	Techniky získávání dat.....	28
4	PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
4.1	Národnostně smíšená manželství	33
4.1.1	Národnostně smíšená manželství v České republice.....	33
4.1.2	Národnostně smíšená manželství v Evropě	35
4.2	Zkoumané manželské páry	36
4.2.1	Manželský pár 1.....	36
4.2.2	Manželský pár 2.....	39
4.2.3	Manželský pár 3.....	41
4.2.4	Manželský pár 4.....	44
4.2.5	Manželský pár 5.....	46

4.2.6	Manželský pár 6.....	48
4.2.7	Manželský pár 7.....	51
4.3	Porovnání výpovědí respondentů s hypotézami.....	53
4.3.1	Hodnocení hypotézy č. 1.....	53
4.3.2	Hodnocení hypotézy č. 2.....	54
4.3.3	Hodnocení hypotézy č. 3.....	55
4.3.4	Hodnocení hypotézy č. 4.....	55
4.3.5	Hodnocení hypotézy č. 5.....	56
4.3.6	Hodnocení hypotézy č. 6.....	56
4.3.7	Hodnocení hypotézy č. 7.....	56
4.3.8	Hodnocení hypotézy č. 8.....	57
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
7	PŘÍLOHY.....	63

1 ÚVOD

Život každého člověka prochází jednotlivými etapami. Od narození přes dospívání, dospělost až ke stáří prožívá člověk tato předem daná období, která však probíhají u každého jiným způsobem. Tématem této bakalářské práce jsou smíšená manželství a tedy jedno z období v životě člověka. Než člověk dospěje do fáze rozhodnutí pro uzavření manželství, prochází postupně jednotlivými stádii života a vyvíjí se. To, jakým způsobem se člověk vyvíjí, je především dáno tím, v jakém prostředí vyrůstá a jaké zvyky si pro svůj život osvojí. Toto prostředí je vytvářeno rodinou a také tím, jak funguje. Rodina je většinou zakládána partnery po uzavření manželství. Vstupu do manželství však předchází ještě mnoho událostí. A právě zde je vhodné připomenout, že právě touto problematikou se bude zabývat tato bakalářská práce. Tedy tím, co vše ovlivňuje člověka při výběru partnera, ale především to, jak partneři fungují po samotném uzavření sňatku, tedy v manželství. Zvláště pak, jedná-li se o spojení partnerů z odlišných kultur, společnosti či sociálního prostředí. Práce zkoumá, jaký vliv mají tyto faktory na průběh a vůbec celé fungování takového manželství, zda je nutné dělat větší kompromisy než v jakémkoli jiném manželství anebo to, jak člověk dokáže ustát přechod ze sobě vlastního a dobře známého prostředí do prostředí, kde si bude muset vše od začátku budovat. To vše je předmětem zkoumání této práce. Cílem je také poznat blíže samotný socioekonomický status muže a také ženy vstupující do smíšeného manželství. Zda převládá některá společenská skupina více anebo zda tento faktor není příliš důležitý.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem bakalářské práce je popsat sociokulturní a ekonomické aspekty smíšených manželství. Cílem práce je také zjistit, jaká je pro manžele - cizince situace na trhu práce, zda smíšená manželství přinášejí ekonomické výhody. A také popsat typický socioekonomický status ženy, resp. muže, vstupujícího do smíšeného manželství. Dále se bude práce zabývat četností a podobou smíšených manželství v EU a ČR. Následně také zjištěním za jakých okolností se partneři smíšených manželství nejčastěji seznamují. V práci budou také popsány nejčastější společenské, kulturní a ekonomické problémy smíšených manželství a také proces integrace do partnerovy kultury – její přínos, ale také vyplývající konflikty.

V teoretické části bakalářské práce bude nejprve uvedena terminologie k tématu a podrobněji budou rozvedeny jednotlivé pojmy důležité pro práci. Následovat budou jednotlivé kapitoly, které budou poskytovat základní informace k tématu jako např. manželství, výběr partnera, rodina a sociologický výzkum.

Praktická část se bude zabývat nejdůležitější částí bakalářské práce. A to analyzováním a hodnocením zjištěných výsledků. K účelu analyzování a hodnocení byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu. Pro kvalitativní výzkum je význačné, že je prováděn na menším souboru respondentů. Je prováděn pomocí delšího a intenzivního kontaktu s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců. V kvalitativním výzkumu se jedná o podrobný popis toho, co pozorovatel zjistil a zaznamenal.

Pro výzkum byly stanoveny následující hypotézy:

- H1: Nejčastější podoba smíšeného manželství je geograficky heterogenní smíšené manželství.
- H2: Nejčastější okolnosti seznámení partnerů smíšených manželství je z období studia nebo zaměstnání v zahraničí.
- H3: Naprostá většina smíšených manželství se přinejmenším na začátku setkávala s nepochopením ze strany rodiny, blízkých nebo známých.
- H4: Pokud má smíšené manželství ekonomické problémy, pak tyto souvisí s nevýhodným postavením jednoho z partnerů na trhu práce v "cizí" zemi. To alespoň zpočátku souvisí s jazykovou bariérou jednoho z manželů.
- H5: Většina párů smíšeného manželství se stěhuje do země partnera, která je pro ně ekonomicky výhodnější.
- H6: Významným problémem téměř u všech párů smíšeného manželství je pocit osamělosti – absence blízkých přátel po příchodu do nového prostředí.

- H7: Ve většině případů smíšeného manželství trvá 2 – 3 roky než se aklimatizují do nového prostředí partnera.
- H8: Nejčastější konflikty smíšených manželství vychází z rozdílného názoru na výchovu dětí, vycházející z odlišného vnímání norem a hodnot partnerovy kultury. Dále jsou časté konflikty ohledně rodinných tradic, např. slavení společných svátků.

Výzkum byl proveden pomocí techniky rozhovorů. Zkoumanými respondenty byly manželské páry. Celkem bylo dotazováno 6 manželských párů. Přičemž podmínkou bylo, aby alespoň jeden z partnerů byl české národnosti.

Zjištěné výsledky byly v praktické části zhodnoceny a slovně okomentovány.

3 TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část bakalářské práce bude uvedena nejprve terminologií, která bude obsahovat důležité pojmy pro téma práce, kterým jsou smíšená manželství. Terminologie obsahuje pojmy jako akulturace, hodnota, kultura, manželství nebo socializace. Dále se bude teoretická část podrobněji zabývat jednotlivými kapitolami, které budou obsahovat především témata manželství, rodina a jejich vzájemné propojení.

Akulturation – je v souvislosti s tématem smíšených manželství velmi úzce spjatá. Významem slova akulturation je „vzájemné přejímání a splývání různých kultur“ [16] a právě z tohoto hlediska je velmi důležité do jaké míry budou manželé smíšených manželství navzájem schopni přijmout kulturu a zvyky toho druhého. Vše se bude jistě odvíjet od míry tolerance a pochopení partnerů.

Hodnota – Každý jedinec má stanoveny priority neboli hodnoty svého života jinak. Někdo dává přednost hodnotám materiálním, jiný vidí smysl v hodnotách duchovních. Tyto dvě stanoviska se samozřejmě nevyklučují a většinou jsou velmi úzce propojeny. Jak je uvedeno v encyklopedii podle Adama představuje hodnota „obecný pojem pro ocenění čehokoli, jak ve smyslu materiálním tak duchovním. Filozofická, psychologická míra důležitosti nebo cena, kterou pro jedince má předmět nebo osoba; umožňuje základní orientaci v životě a v jeho sociálním kontextu (hodnotový žebříček).“ [1, s.357]

Kultura – „souhrn postojů a hodnot v určité společnosti, které jsou následujícím generacím zprostředkovány pomocí symbolů, materializují se v nástrojích a výrobcích a lidé si je uvědomují ve svých představách a idejích. Kultura formuje jedince v určitý typ, je to socializační fenomén; obsahuje myšlenky, názory, významy, hodnoty, je selektivní, naučená, spočívá na symbolech.“ [1, s.327] Jak již bylo zmíněno, kultura je souhrn postojů a hodnot ve společnosti. Je tedy možno říci, že každý národ, každá země má svou vlastní kulturu, tedy své tradice a zvyky. To však může znamenat v určitém pohledu vznik problému. Zejména má-li dojít k propojení těchto kultur, k čemuž dochází právě při uzavírání smíšených manželství.

Norma - představuje určité standardy, které určují společensky přijatelné chování. Souvislost norem chování s tématem této práce je velice úzká. V každé kultuře jsou

normy chování trochu odlišné, proto dochází-li ke spojení kultur v rámci smíšeného manželství, je důležité, aby partneři navzájem tyto normy alespoň akceptovaly.

Manželství – „právní forma trvalého soužití muže a ženy, která je právním, ekonomickým, sociálně-psychologickým i kulturním rámcem rodinného života. Z antropologického hlediska je rozlišována - monogamie a polygamie. V ČR lze manželství uzavřít civilní nebo církevní formou na základě souhlasného prohlášení muže a ženy o vstupu do manželství. Manželům vznikají vzájemná práva a povinnosti. Manželství zaniká smrtí některého z manželů, jeho prohlášením za mrtvého nebo rozvodem.“ [1, s.592]

- monogamie – „trvalé soužití dvou partnerů opačného pohlaví. Výlučný svazek jednoho muže a jedné ženy.“ [1, s.643]
- polygamie – „= mnohomanželství - kulturní a antropologická forma sexuálního soužití jednoho partnera s více partnery druhého pohlaví. V případě jedné ženy a více mužů jde o polyandrii, v případě jednoho muže a více žen o polygynii.“ [1, s.781]

Socializace – „proces začleňování jedince do skupiny - skupiny sociální, osvojování si skupinových norem, hodnot, sociálních rolí apod. Nejvýznamnějším obdobím socializace je dětství a mládí, ale probíhá celý život.“ [1, s.925] A právě zde, s ohledem na téma bakalářské práce, je důležitá socializace dětí manželských párů, které pocházejí z odlišných kultur. Pokud jsou si kultury podobné pak v pozdější socializaci, tedy osvojení si určitých návyků nemusí být problém. Avšak pochází-li každý z manželů z opravdu odlišných kultur, pak zde může dojít i ke konfliktním situacím. Zde je potom důležitá domluva a pochopení obou partnerů a nacházení určitých kompromisů zejména kvůli správné výchově dítěte.

3.1 Manželství – sňatek; výběr partnera/partnerky

Úvod této kapitoly bude obsahovat nejdříve obecnou definici manželství, dále potom povinnosti vycházející ze zákona potřebné pro uzavření manželství. Následně budou rozebrána jednotlivá stadia před vstupem do manželství, faktory ovlivňující výběr budoucího manžela/manželky.

3.1.1 Manželství

Manželství je zákonem č. 94/1963 Sb. §1 (1) definováno takto: „Manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem:

- §2 Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství (dále jen "snoubenci"), mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel
- §3 (1) Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před obecním úřadem pověřeným vést matriky, popřípadě úřadem, který plní jeho funkci, (dále jen "matriční úřad") nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem.
- §3 (2) Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků.“ [20]

Manželství uzavřené mezi cizinci

Tato práce se zabývá problematikou smíšených manželství, tedy manželství, kde dochází k uzavření sňatku osob jiných národností. Jedná-li se tedy o uzavření manželství mezi cizinci, pak podle „ustanovení § 34 zákona o matrikách je snoubenec, který je občanem a má trvalý pobyt v cizině, povinen prokázat svoji totožnost a k předepsanému tiskopisu připojit výše uvedené doklady nebo jim odpovídající obdobné doklady, pokud jsou cizím státem vydávány. Doklady výše uvedené pod písm. c) a d) nebo jim odpovídající obdobné doklady, pokud jsou cizím státem vydávány, musí být vydány státem, na jehož území má snoubenec pobyt.

Podle ustanovení § 35 zákona o matrikách snoubenec, který je cizincem, k předepsanému tiskopisu připojí

- rodný list,
- doklad o státním občanství,
- doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství, který nesmí být k datu uzavření manželství starší 6 měsíců,
- potvrzení o osobním stavu a pobytu, je-li cizím státem vydáváno,

- úmrtní list zemřelého manžela, jde-li o ovdovělého cizince; tento doklad není třeba předkládat, je-li tato skutečnost uvedena v dokladu o právní způsobilosti k uzavření manželství,
- pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li cizinec, který chce uzavřít manželství, rozvedený,
- potvrzení o tom, že bude manželství v domovském státě cizince uznáno za platné, je-li uzavíráno zástupcem,
- pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, anebo úmrtní list zemřelého partnera, jde-li o cizince, který žil v partnerství,
- doklad, kterým je možné prokázat totožnost“ [19]

Přesto, že v České Republice počet uzavírání sňatků klesá, toto tvrzení neplatí v případě, je-li jeden ze snoubenců cizincem. Zde lze říci, počet sňatků naopak vzrůstá. Avšak smíšená manželství mají svá úskalí zejména v tom, že jsou často spojovány různé životní styly, kde každý z manželů byl veden k odlišným hodnotám či tradicím. [15]

Formy uzavírání manželství

1. Civilní sňatek – manželství musí být uzavřeno před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce. Dále musí být přítomen zaměstnanec místního příslušného matričního úřadu.
2. Církevní sňatek – manželství musí být uzavřeno před příslušným orgánem církve. [17]

3.1.2 Zánik manželství

Manželství může zaniknout třemi způsoby:

1. zánik manželství smrtí jednoho z manželů
2. prohlášení jednoho z manželů za mrtvého
3. rozvodem [20]

3.1.3 Předmanželské vztahy

Předmanželské vztahy mohou být považovány, za součást života každého člověka. Je však otázkou, kdy lze vztah mezi dvěma osobami považovat za předmanželský. Kdy je stanoveno období, které se dá definovat za již předmanželský vztah anebo se jedná o vztah, jehož další krok je doprovázen sňatkem a následně společným životem v manželství.

„ Sňatek – manželství je obvykle definován jako životní povinnost.“ [5, s.25] Je ale otázka, zda tato definice platí ještě v současné době, kdy mnoho párů dává přednost pouze společnému soužití a manželství je pro ně jen úřední formalitou anebo zda stále existuje více párů, kteří považují manželství za nezbytnou součást jejich života. Odpověď na tuto otázku je velice individuální. Předchází jí mnoho faktorů, které ovlivňují rozhodnutí člověka, zda do manželství vstoupit či ne. Rozhodování o vstupu do manželství, samozřejmě předchází mnoho etap, kterými lidé procházejí. Jednou z prvotních etap je výběr partnera. Výběr partnera je ovlivněn mnoha faktory, o kterých bude pojednávat následující kapitola.

3.1.4 Faktory ovlivňující výběr manžela/manželky

Tato kapitola se zaměřuje na faktory, kterými je ovlivněn výběr partnera. Tyto faktory mohou být rozděleny do tří hlavních skupin: individuální faktory, strukturální faktory, sociální faktory. „Strukturální a sociální faktory jsou identifikovatelné především v sociologické makroperspektivě (ve statistických údajích o uzavřených sňatcích). Individuální faktory jsou viditelné v rovině každodenního jednání – v sociologické mikroperspektivě.“ [5, s.28]

Individuální faktory

Výběr partnera ovlivněn individuálními faktory, znamená především upřednostnění vlastních individuálních preferencí a potřeb, osobních sympatií, náklonnosti. Sňatek uzavřený na základě ovlivnění pouze tímto faktorem není v každodenním životě velmi běžný. Mnohem větší důraz je přikládán následujícím dvěma faktorům. [5, s.27]

Strukturální faktory

„Tyto faktory souvisejí s velikostí a prostorovým rozmístěním mužů a žen na sňatkovém trhu. Jde o to, jací muži a jaké ženy jsou na sňatkovém trhu přítomné. Symbolicky řečeno se jedná o nabídku, z níž je vybíráno. Meze této nabídky, stejně tak jako její obsah, tvoří hranice toho, co může a nemůže být voleno – jací muži s jakými ženami a jaké ženy s jakými muži mohou uzavírat sňatky.“ [5, s.27]

Sociální faktory

Sociální faktory lze považovat především za sociální rozdíly mezi muži a ženami na sňatkovém trhu. Do těchto rozdílů lze řadit vzdělání, věk, zaměstnanecké rozdíly, religiózní rozdíly, etnické rozdíly, geografické rozdíly. [5, s.28]

3.1.5 Výběr partnera/partnerky

Výběr partnera či partnerky je uskutečňován na tzv. sňatkovém trhu. „Sňatkový trh lze označit za metaforu, která poukazuje na skutečnost, že v každé společnosti existuje sociální prostor, v němž dochází k vzájemnému setkávání, vzájemnému oceňování, zvažování a vyřizování párů, které potenciálně směřují k manželství.“ [10, s.117] Členové takovéto společnosti tedy mají o sňatek zájem anebo se předmětem takového zájmu stávají. Existují také situace, kdy se členové do této společnosti opět vrací a to zejména tehdy jestliže jeden z členů – manželů ovdoví anebo dojde k rozvodu manželství, což bývá pravděpodobné spíše v moderní nikoli tradiční společnosti. [10, s.117] Výběr partnera či partnerky je možno členit na dva základní typy, o nichž se bude pojednávat v následujících subkapitolách.

Tradiční výběr manžela/manželky

V tradičním výběru manžela/manželky je stěžejní především to, že partner je vybírán na základě zájmu širší rodiny ve spojení s ekonomickými ohledy. Často při tradičním výběru partnera dochází k tomu, že partneři zcela přenechávají volbu budoucího manžela/manželky na svých rodičích. To je způsobeno především výchovou, tradicí, ale také plnou důvěrou rodičům. Vzájemné poznávání se s budoucím partnerem, náklonnost či osobní sympatie a mnohé další důležité faktory spojené s výběrem partnera, jsou při tomto typu výběru partnera jen v pozadí. Tyto okolnosti jsou zde spíše vítaným doprovodným faktorem, ale rozhodně zde nejsou považovány za prioritní. [5, s.25]

„Vztah k instituci manželství je silnější než vztah k manželovi nebo manželce. To znamená, že vybraný manžel nebo manželka pouze reprezentují uskutečnění sňatku bez ohledu na to, zda jsou předmětem lásky či nikoliv.“ [5, s.25] Co se tradičního výběru manžela/manželky týče, je tedy možné považovat toto shrnutí za exaktní.

Moderní výběr manžela/manželky

Při moderním výběru manžela či manželky hraje jednu z důležitých rolí, stejně jako u tradičního výběru, ekonomické, symbolické, statusové, vzdělanostní, náboženské, etnické nebo regionální hledisko. Avšak na rozdíl od tradičního výběru manžela/manželky je zde stěžejním a nejdůležitějším faktorem, ke kterému je při tomto typu výběru přihlíženo a tím je prosazování emocí, citu, lásky, náklonnosti, společných zájmů k partnerovi, potenciálnímu manželovi/manželce. [5, s.26] Je možné tedy říci, že „To, co v tradiční společnosti tedy obstarávali a vyjednávali do určité míry rodiče a širší příbuzenstvo, leží v moderní společnosti na bedrech mužů a žen. Oni musejí být aktivní, oni si musejí najít partnera nebo partnerku, navázat s ní nebo s ním vztah a tento vztah udržet. Jsou-li v tomto úspěšní, teprve pak uzavírají sňatek a zakládají rodiny.“ [5, s.27]

3.2 Sňatek a sociální nerovnosti

3.2.1 Homogamie v manželství

„Většina lidí, kteří uzavírají sňatek, si nevybírání partnera nebo partnerku náhodně, ale hledá si ji na základě podobností sociálních charakteristik.“ [5, s.23] Lze tedy říci, že homogamie neboli endogamie v manželství znamená ovlivňování volby partnera či partnerky faktory působícími z vnějšího okolí, kterými mohou být např. ekonomické, sociální, náboženskými rozdíly, ale také mnohé další. Homogamní manželství je tedy manželstvím, kde je výběr budoucího protějšku prioritně založen na podobných či stejných sociálních kritériích. [5, s.23] Tyto kritéria se dále dělí na jednotlivé typy homogamního manželství, které budou blíže rozvedeny v následující subkapitole .

Typy homogamie:

Statusová homogamie

„Dochází k uzavírání sňatků mužů a žen podle třídního postavení jejich rodičů. Jedná se o podobnost páru z hlediska sociálního původu.“ [5, s.28]

Vzdělanostní a zaměstnanecká homogamie

Předmětem vzdělanostní a zaměstnanecké homogamie, kterou jsou spolu velmi úzce propojeny, je vytváření párů ze stejných zaměstnaneckých či vzdělanostních poměrů. Existuje samozřejmě spousta manželských svazků, která jsou vytvářena napříč jak vzdělanostními, tak zaměstnaneckými rozdíly. Stále však převládá tvrzení, že sňatky jsou uzavírány především v rámci zaměstnaneckých nebo vzdělanostních tříd. [5, s.29]

Věková homogamie

Z hlediska věkové homogamie je při sňatku brán v úvahu věk partnerů. Stanovit však, zda se jedná o věkovou homogamii anebo zda už nastává věková heterogamie je opravdu sporné. Pokud by bylo stanoveno, že pouze páry věkově stejné spadají do věkové homogamie, pak všechny ostatní by byly věkově heterogenní. Jestliže je však porovnáván pár, kde věkové rozmezí obou partnerů je např. větší než 10 let, oproti tomu pár, kde věková rozdílnost partnerů je pouze 1 rok, může být pár s rozdílností 1 roku ještě považován za homogenní. Stanovení věkové homogamie a heterogamie tedy vyplývá z toho, jaké je rozmezí a zda-li je vůbec nějaké věkové rozmezí stanoveno. [5, s.30]

Náboženská homogamie

Jedná se o sňatky podle náboženského přesvědčení. „Ve společnostech, kde je rozšířená náboženská homogamie, je pro religiózního člověka obtížně představitelné, že by jeho manžel či manželka byli jiného náboženského vyznání. [5, s.32] V současnosti dochází k uzavírání sňatků bez ohledu na náboženské vyznání a není mu přikládán tak velký důraz, jako tomu bylo v minulosti.

Geografická homogamie

„Geografická homogamie indikuje velikost prostorové (horizontální) mobility. Vysoká geografická homogamie znamená, že lidé nejsou geograficky mobilní – uzavírají sňatky s partnerem nebo partnerkou ze svého blízkého okolí.“ [5, s.32] Tato práce je však

zaměřená právě opačným směrem, tedy na páry geograficky heterogenní. Jedná se tedy o spojení osob ze značných vzdáleností.

Etnická homogamie

„Představuje uzavírání sňatků podle etnického původu. Etnické celky jsou konstituovány na základě specifických hodnot, norem a přesvědčení. Formují se kolem tradic, které se předávají z generace na generaci prostřednictvím sňatků uzavíraných v rámci etnických skupin.“ [5, s.32]

3.2.2 Heterogamie v manželství

Heterogamie někdy také nazývaná exogamie, vyjadřuje sociální odlišnost manželů. Také zde podobně jako tomu bylo u homogamie v manželství existuje sociální rozdílnost statusová, vzdělanostní, zaměstnanecká, věková, ekonomická, geografická, etnická, náboženská. V heterogenním rozlišení manželství se jedná zejména o rozdělení na hypergamii a hypogamii v manželství. [5, s.23] Heterogamie ve smíšených manželstvích představuje zejména rozdílnost týkající se geografie, tedy to odkud partneři pocházejí. Dále potom rozdílnost etnického původu a nakonec také rozdílnost náboženskou, která je taktéž velmi specifická, zejména dojde-li ke spojení partnerů s různým náboženským vyznáním. Práce bude samozřejmě zahrnovat všechna hlediska heterogamie, ale jelikož se jedná o problematiku smíšených manželství, tak tato tři poslední budou stěžejní.

Hypergamie a hypogamie

Hypergamie – „znamená, že člověk s nižší variantou kritéria si bere člověka s vyšší variantou kritéria.“ [5, s.23] Oproti tomu potom hypogamie „znamená, že člověk s vyšší variantou kritéria si bere člověka s nižší variantou kritéria.“ [5, s.24] Uvedeno na příkladu z toho vyplývá, že bude-li pro příklad zvoleno jako kritériem vzdělání, pak hypergamie u tohoto konkrétního případu by spočívala v tom, že manželství bude tvořeno ženou, která má nejvyšší dosažené vzdělání střední školu s maturitou a mužem s nejvyšším dosaženým vzděláním absolvent vysoké školy. Pak tedy pro ženu se jedná o hypergamii a pro muže by to pak byla hypogamie. [5, s.24]

3.3 Rodina

Kapitola rodina je zařazena v této práci především proto, že neodmyslitelně patří k tématu manželství. Rodinu je možno považovat za jakési naplnění manželství. Jde v ní především o výchovu dětí a s ní spojené předávání určitých životních návyků, priorit a povinností. Rodina ale také neznamená pouze manžele a děti. Je to mnohem širší spektrum, do kterého patří také další příbuzenstvo.

„Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty.“ [8, s.322]

Pro každou rodinu je důležité, aby představovala zachování hodnot a předávala je dalším generacím. Také je důležité dokázat v rodině udržovat pocit jistoty, bezpečí, sounáležitosti, zajistit kontrolu nad konflikty a dospět k racionálním řešením. Nezbytné je však také to, že se rodina neustále rozvíjí a je schopna přijímat změny zvenčí.

3.3.1 Typy rodin

Standardním typem rodiny lze označit rodinu nukleární, což představuje soužití manželů jako rodičů a jejich dětí. Podstata tohoto typu rodiny tkví především v samostatném soužití, tzn. bez prarodičů či jiných příslušníků příbuzenské rodiny. Podle Možného jsou tři základní typy rodin, kterými jsou příbuzenská rodina, nestabilní rodina a rozvětvená rodina.

- *Příbuzenská rodina* – v tomto typu rodiny pracují všichni členové rodiny aniž by si nárokovali jakoukoli odměnu, vše ve prospěch rodiny. Není zde existence osobního vlastnictví. Stabilita tohoto typu rodiny je velmi vysoká. Velmi významnou roli zde hrají tradice, pomoc slabším členům rodiny, avšak rozvoj schopnějším členům rodiny není umožněn.
- *Nestabilní rodina* – tento typ rodiny je velice nestabilní, je zde absence úcty k morálce, tradicím či sociálním autoritám. Děti zde po sňatku opouštějí domov a rodinu bez pocitu jakéhokoli závazu jak k rodičům, tak sourozencům.
- *Rozvětvená rodina* – tento typ rodiny představuje stabilní formu rodiny. Základem rozvětvené rodiny je společné sídlo, ve kterém zůstává nejstarší

z potomků společně s rodiči a ostatními svobodnými sourozenci. Rodina nejstaršího z potomků se tak stává jádrem rozvětvené rodiny a přebírá odpovědnost za udržení kontinuity rodinného života a rodinných tradic. [10, s.39]

3.3.2 Životní cyklus rodiny

Životní cyklus rodiny lze rozčlenit do osmi stádií. V každém stádiu mají jejich členové určité úkoly, které by jimi měli být zvládnuty. Pokud tomu tak není, dochází k problémům se zvládnutí etap následujících. [13, s.139]

„Základní stádia rodiny:

- stádium identity dvojice
- stádium narození dítěte,
- narození dalších dětí
- odchod dětí do školy
- dospívání dětí
- opouštění rodinného hnízda
- stádium stárnoucí dvojice
- stádium po úmrtí jednoho z manželů“ [7, s.296]

S manželstvím a rodinou jsou spojeny tři nejdůležitější a zároveň nejtěžší období, kterými jsou samotný sňatek a s ním spojené změny, kterými musí oba partneři projít a přijmout je. Další dvě období jsou spjata s příchodem a následným odchodem dětí v rodině. [13, s.143]

Mimo tyto tři stěžejní fáze ať už v manželství či v rodině nastávají také v celém období společného rodinného i manželského života různé události či situace při kterých by se měla projevit funkčnost jak manželství, tak rodiny jako takové. Tyto události či situace lze dělit na normativní a paranormativní události. K normativním situacím patří např. narození dítěte, jeho vstup do školy, přechod do období adolescence, dospělosti, narození vnoučat, odchod do důchodu, stáří. Mezi paranormativní události se řadí potrat, onemocnění, úmrtí, stěhování, změny socio-ekonomického statusu, rozvod. [13, s.145] Zařazení rozvodu do paranormativních událostí však může být sporné. Zejména má-li být rozvod považován za očekávanou událost, pak by tato situace mohla být

řazena do událostí normativních, tedy pokud je chápán jako něco očekávaného a jako součást jednoho z procesů manželství.

Tab. č. 1 Vývojový cyklus soužití v rodině a manželství

VÝVOJOVÁ ETAPA	OHRANIČENÍ UDÁLOSTI; SITUACE	PŘIBLIŽNÉ TRVÁNÍ V LETECH 1(dítě); 2 děti
0. Předmanželské párování 0.1 hledání 0.2 vážná známost	Zasnoubení sňatek	1 – 2
1. Mladý bezdětný pár	začátek soužití narození prvního dítěte	1 – 2
2. Rodina s malým (i) dítětem (dětmi) 2.1 symbiotická a batolecí fáze 2.2 post – symbiotická fáze (předškolní)	žena končí mateřskou dovolenou nejmladší dítě do školy	3 – 6 6 – 8
3. Rodina se školáky (děti do puberty)	první dítě v pubertě	7 – 9 9 – 11
4. Odpoutávání a vylétávání z hnízda 4.1 rodina s dospívajícími dětmi 4.2 odcházení potomků z rodičovského domova	nejmladší dítě odchází sňatek nejmladšího dítěte	7 – 9 9 – 11
5. Prázdné hnízdo 5.1 zralý pár	odchod(y) do důchodu	
5.2 stárnoucí pár	oba v důchodu úmrtí jednoho z partnerů	23 a více

Zdroj: PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. str. 144

3.3.3 Rodinný systém

Podstatou rodinného systému je to, do jaké míry je tento systém otevřen či uzavřen. Zde je důležité, aby byly obě složky vzájemně v rovnováze. Tedy aby nedošlo k přílišnému uzavření systému, což by mohlo vést k neschopnosti reagovat na vnější změny a následnému znemožnění rozvoje členů takového systému. Takovýto rodinný systém potom nedokáže v různých krizových situacích snášet stres a podobné zátěžové vlivy. Naopak otevřený rodinný systém funguje zejména na výměně informací s okolím a jeho

členové jsou tedy schopni lépe reagovat a přizpůsobovat se změnám a ostatním vnějším faktorům. [14, s.26]

Součástí každého rodinného systému je několik subsystémů:

- manželský subsystém
- subsystém rodič – dítě
- sourozenecký subsystém

Všechny tyto subsystémy jsou neustále se měnící a vyvíjející se procesy. Vývoj a neustálá proměnlivost je důležitá zejména pro dobré fungování a schopnost řešení jakýchkoli dalších rodinných situací. [14, s.28]

3.3.4 Funkce rodin

Funkcí rodiny by mělo být chápáno to, co by rodina měla splňovat, aby za rodinu mohla být považována. Podle Plaňavy jsou funkce rodiny rozděleny do tří základních dimenzí, kterými jsou: koheze, adaptabilita a komunikace.

„Kohezi se rozumí emoční propojenost mezi členy rodiny, což zahrnuje velmi širokou škálu proměnných: citová pouta, hranice, koalice, čas, prostor, přátelé.

Adaptabilitou je chápána jako schopnost manželského či rodinného systému měnit strukturu moci, rolové vztahy a vztahová pravidla v odpovědi na situační a vývojové zátěže.

Komunikace, tedy komunikační procesy, jsou chápány jako komunikační dovednosti – jako jsou empatie, reflektivní naslouchání a podpora. Tyto komunikační dovednosti jsou chápány jako pozitivní komunikace. Mezi negativní komunikační dovednosti se potom řadí podvojná a rozporná sdělení nebo nadměrné kritizování.“ [13, s.56]

Podle Krejčířové základními funkcemi rodiny jsou:

- *Reprodukční funkce* – zůstává základní a primární funkcí rodina, zejména proto, aby rod pokračoval v následujících generacích.
- *Hospodářská funkce* – tato funkce rodiny je v současné době poměrně oslabena, a to zejména z důvodu společnosti tíhnoucí k průmyslové

výrobě a její následné spotřebě. Zaniká tedy nutnost hospodaření a tato funkce rodiny je spíše volbou každé rodiny.

- *Emocionální funkce* – zmíněná funkce, je v rodině funkcí velice důležitou. Poskytuje rodině pocit bezpečí, důvěry, spolehnutí se jeden na druhého. U této funkce, pokud má být prospěšná, je důležité, aby byla poskytována všem členům rodiny rovnoměrně, určitě však ne za úkor ostatních členů rodiny.
- *Socializační funkce* – tato funkce je důležitá především pro předání základních způsobů společenského chování a norem potomkům. [9, s.183]

Pro dobré fungování rodiny je tedy důležité zejména to, aby byla rodina prostředím bezpečným, prostředím jistoty a stability, ale také, aby dokázala zvládat zátěže a různé krizové situace.

Rodinné fungování

Pro rodinné fungování je důležitá schopnost propojení čtyř hlavních oblastí, které v rodině jsou.

„Těmito oblastmi jsou:

- osobní spokojenost
- partnerské/manželské fungování
- rodičovské fungování
- socioekonomické fungování“ [14, s.44]

Každá z těchto oblastí je pro funkčnost rodiny důležitá a při správném nastavení a propojení všech oblastí by mělo docházet k vzájemnému souladu a jak v celé rodině, tak v jednotlivých oblastech.

3.4 Sociologický výzkum

3.4.1 Sociologie

O sociologii lze říci, že je to věda zabývající se člověkem a společností, ve kterém člověk žije. Sociologie se zabývá lidmi, jejich činnostmi, chováním, zvyky ať už osvojenými či naučeným. Zabývá se prostředím, ve kterém člověk žije, vyrůstá a obklopuje jej.

„Sociologie jako věda o společnosti zahrnuje veškeré společensko-vědní disciplíny jako historii, právo, ekonomiku, etiku, estetiku a mnohé další; je jim fakticky nadřizená neboť jim poskytuje výchozí obecný rámec a metodologické – pozitivní zakotvení.“ [11, s.16] Podle Kellera však „sociologie vyjadřuje centrální snahu o skloubení pevného řádu společnosti s neomezenými možnostmi jejího vývoje jako protiklad sociální statiky a sociální dynamiky.“ [7, s.10] Sociální statikou jsou zde myšleny instituce jako je stát, rodina, atd. Dynamikou se potom rozumí vývoj těchto institucí od tradičních postojů k postojům moderním.

3.4.2 Sociologický výzkum

Sociologický výzkum je definován jako „cílevědomé, systematické a organizované získávání, zpracovávání a interpretace informací o sociální dimenzi objektivní reality“ [11, s. 252]

Sociologický výzkum se zabývá zkoumáním sociálních a sociálně-psychických jevů. Z hlediska výzkumu jsou tyto jevy rozděleny na dvě stránky, kterými jsou stránka kvalitativní a kvantitativní. Těmto stránkám pak odpovídají i dva druhy sociologického výzkumu – kvantitativní a kvalitativní výzkum. [11, s. 254]

Tyto dva druhy výzkumu se od sebe navzájem liší a to především v cílech předmětu výzkumu a v použitých metodách.

Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum je používán zejména ve výzkumech sociálních věd. Předpokladem u tohoto výzkumu je, že předmět zkoumání se do jisté míry mění a nelze jej jednoznačně předpovídat, např. lidské chování. Pro kvalitativní výzkum je důležité:

Rozsah výskytu jevů – se rozumí četnost, okruh nebo oblast subjektů, u kterých se jev vyskytuje, např. část národa nebo pracovníků podniku.

Frekvence – znamená projev složek sociálního jevu v čase, např. jeho opakování.

Intenzita – představuje sílu jednotlivých složek či vlastností sociálního jevu, např. míra spokojenosti, síla zájmu. [11, s. 254] Pro číselné vyjádření kvantitativního výzkumu je využíváno matematického a statistického aparátu. K takovému vyjádření musí být splněny dvě základní podmínky, kterými jsou reliabilita a validita.

Reliabilita – znamená, že systém měření musí být nastaven takovým způsobem, aby byl opakovatelný.

Validita – znamená, že měřicí systém musí mít věrnou a reálnou vypovídající schopnost. [11, s. 255]

K měření se v tomto výzkumu používá vytváření tzv. škál. „Škálování vzniklo snahou umístit objekty určitého souboru na číselné stupnici, přičemž k dispozici byla pouze nečíselná informace.“ [11, s. 255]

Škály se rozlišují na:

- nominální
- ordinální
- intervalové [11, s. 255]

Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum se zabývá především strukturou zkoumaných jevů, jejich vlastnostmi, funkcemi a faktory, které je ovlivňují. Oproti kvantitativnímu výzkumu je zde absence statistického zpracování. Na začátku kvalitativního výzkumu musí být stanoveny hypotézy, které budou následně zkoumány. Dále je stanoven výzkumný plán a poté dochází ke sběru potřebných dat. Data jsou shromažďována pomocí vybrané techniky. Techniky sběru dat budou podrobněji popsány v následující části práce. Jak uvádí Hendl „kvalitativní výzkum se provádí pomocí delšího a intenzivního kontaktu s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců.“ [4, s.51] Výhodou kvalitativního výzkumu je hloubkové poznávání problematiky daného problému, jelikož tento typ

výzkumu umožňuje získávání podrobnějších informací. Proto byl také zvolen jako metoda ke zpracování této práce.

3.4.3 Techniky získávání dat

V sociologickém výzkumu je možné techniky získávání dat rozdělit do pěti základních skupin, kterými lze potřebná data získávat:

- technika dotazování
- technika pozorování
- dokumentární prameny
- sociální experiment
- speciální techniky [11, s. 266]

Technika dotazovací

Dotazovací technika může být používána jako individuální nebo hromadnému získávání údajů. Tato forma získávání informací je velmi dobře statisticky zpracovatelná a také proto je tato technika velmi využívána.

Technika dotazování může probíhat třemi způsoby.

- Dotazník
- Anketa
- Rozhovor [11, s. 267]

Dotazník

Dotazník je respondentům předkládán v podobě otázek, které mají fixované pořadí, obsah a formu otázek. Dotazník je organizovaně předáván určitému počtu respondentů k vyplnění a následně mu je ponechána určitá doba k jeho vyplnění a odevzdání.

Anketa

Při anketním dotazování dochází k předávání anketních lístků, avšak na rozdíl od dotazníku jsou anketní lísky předávány většímu počtu respondentů, přičemž není zajištěná návratnost. Což by při nedostatečné návratnosti mohlo znamenat potíže při statistickém zpracování. [11, s. 268]

Rozhovor

Získávání informací formou rozhovoru je považováno za techniku při níž je nejvyšší návratnost. Avšak z finančního hlediska je náročnější.

Typy rozhovoru:

- *Nestandardizovaný rozhovor*
 - nemá stanovenou přesnou strukturu rozhovoru. Rozhovor je rozvíjen především na základě tazatele a respondenta. Tento typ rozhovoru je vhodný především pro kvalitativní výzkum, jelikož poskytuje možnost rozebírání dotazů do hloubky.
- *Standardizovaný rozhovor*
 - pro tento typ rozhovoru jsou stěžejní pevně dané otázky rozhovoru. V tomto typu rozhovoru jde spíše o získání informací hromadného charakteru, nikoli jak tomu bylo u rozhovoru předešlého. Tyto informace jsou zároveň i lépe statisticky zpracovatelné.
- *Polostandardizovaný rozhovor*
 - tato forma rozhovoru by měla využívat výhod obou předešlých typů rozhovoru. Zároveň však s sebou nese také jejich nevýhody. Mezi něž patří také větší náročnost na statistické zpracování výsledků. [11, s. 270]

Právě technika rozhovoru bude použita při získávání dat pro účely bakalářské práce.

U všech tří způsobů dotazování je stěžejní pokládání otázek. Tyto otázky jsou podle formy rozděleny na otázky otevřené, uzavřené a polootevřené.

Otevřené otázky – v tomto typu otázek má respondent možnost vlastní formulace odpovědi.

Uzavřené otázky – zde má respondent možnost pouze výběru z předem daných odpovědí.

Polootevřené otázky – u tohoto typu otázek jsou rovněž stanoveny odpovědi s možností výběru, avšak respondent zde má možnost doplnit i svou vlastní odpověď [11, s.270]

Technika pozorování

Tento typ techniky značně omezuje možnosti pozorování, jelikož předmětem zkoumání musí být přesně stanovený cíl a zformulovaný předmět a objekt pozorování. Veškerá zjištění, ke kterým dochází jsou zaznamenávána formou videonahrávek, nahrávání na diktafon nebo písemným zaznamenáním v denících.

Pozorovací technika je rozdělena na:

- zúčastněné pozorování – v takovém případě je nebo se stává pozorovatel součástí výzkumu
- nezúčastněné pozorování – zde pozorovatel není součástí objektu výzkumu

Dále se dělí podle vztahu pozorovatele a pozorovaného:

- skryté – pozorovaný objekt si není vědom toho, že je pozorován
- zjevné – pozorovaný objekt ví o probíhajícím pozorování [11, s.272]

Dokumentární prameny

Dokumentární prameny znamenají způsob zachycení informací z hmotného media. Těmito medii jsou převážně dokumenty tištěné nebo psané na papíře, zachycené na videu, filmových pásmech či fotografiích.

Tyto dokumenty je možné rozdělit do několika skupin:

- osobní
- neosobní
- oficiální
- neoficiální
- primární
- sekundární [11, s.272]

V tomto způsobu získávání informací je nejdůležitější, aby zdroj, ze kterého je pro účely výzkumu čerpáno, byly věrohodné.

Sociální experiment

V technice sociálního experimentu jde především o zkoumání hypotetických modelů sledovaných jevů. Na základě takového modelu jsou zachyceny řady proměnných. Aby

tento experiment mohl být uznán jako platný, je důležité zajistit vnitřní a vnější validitu. [11, s.274]

„Vnitřní validita – znamená, přesvědčit se, zda sledovaný faktor je skutečnou příčinou zaregistrovaných změn závislé proměnné (zda změny nevyvolávají faktory jiné). Vnější validita – znamená, přesvědčit se, zda zjištěná závislost je zákonitostí v jen určitých nebo obecných podmínkách, a zda je možné ji přenést do prostředí mimo experiment.“ [11, s.274]

Speciální techniky

Speciální techniky vyplývají převážně ze záměru nebo povahy zkoumaného problému. Tato technika je propojením dotazování a experimentu – focus group. Většinou se odehrává v uměle vytvořeném prostředí odpovídající běžným podmínkám. Cílem je navození určité situace a následné pozorování a hodnocení chování účastníku v této situaci. Tím tak dospět ke zjištění, jak sdělení zapůsobilo. [11, s.275]

4 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bakalářské práce budou podrobněji analyzovány oslovené páry smíšeného manželství. Jedná se zejména o popis okolností seznámení partnerů, jejich následnou integraci do nového prostředí, země partnera. Dále potom popis nejčastějších společenských, kulturních a ekonomických problémů nastávajících ve smíšených manželstvích.

Pro tento výzkum byla zvolena metoda kvalitativního rozhovoru, který poskytuje možnost získání detailnějších informací a umožňuje hlouběji nahlédnout do zkoumané problematiky.

Rozhovory byly provedeny v období měsíců únor a březen roku 2013. Byly vedeny podle předem sestavené osnovy otázek. Osnova byla sestavena zejména pro systematictější a přehlednější průběh rozhovorů. Obsahem osnovy bylo 21 otázek. Otázky byly zaměřené především na to, jak se manželé seznámili, jak by zhodnotili jejich ekonomickou situaci před a po vstupu do manželství, zda vnímají jakékoli kulturní společenské nebo také náboženské rozdíly a zda tyto rozdíly vyústěly v možné neshody nebo dokonce konflikty v manželství.

Výzkum byl proveden se sedmi manželskými páry. Kontakty na respondenty žijící ve smíšeném manželství byly získány na základě doporučení od známých. Jedná se o manželské páry žijící jak v České republice, tak v zahraničí. Podmínkou však ale bylo, že jeden z páru smíšeného manželství musí být české národnosti. Oslovené manželské páry s poskytnutím rozhovoru souhlasily a byly ochotny odpovídat na všechny kladené otázky. Samozřejmě někteří odpovídali více otevřeně, někteří spíše stručněji.

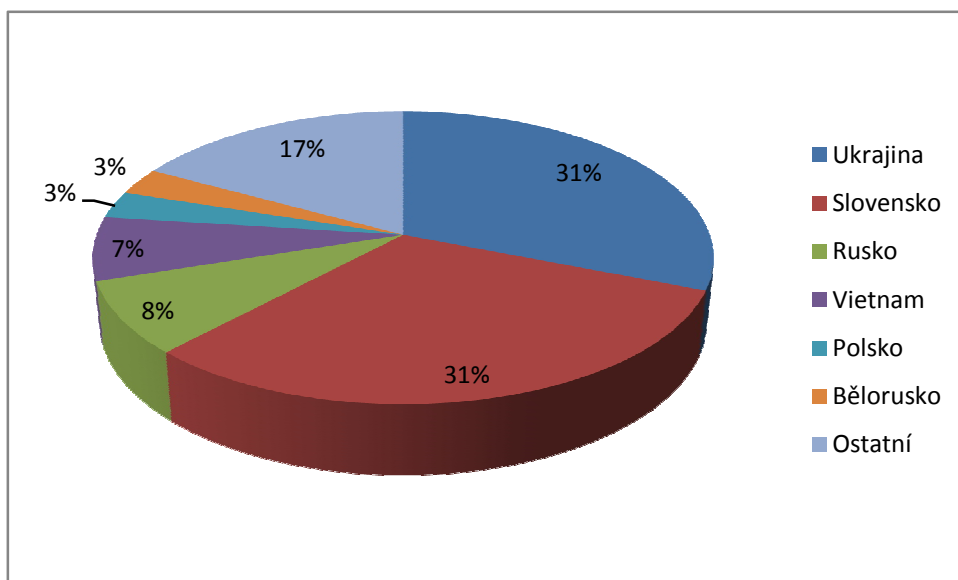
V praktické části bude nejdříve stručně charakterizován každý manželský pár a následně budou porovnány jejich výpovědi se stanovenými hypotézami.

4.1 Národnostně smíšená manželství

Smíšená manželství mohou sestávat z různých variant. Manželství mohou být smíšená vzhledem k věku, vzdělání, zaměstnání, náboženského vyznání a národnosti. Právě národnostně smíšenými manželstvími se zabývá tato bakalářská práce. Nyní budou následovat dvě subkapitoly, ve kterých bude uveden stručný statistický přehled národnostně smíšených manželství v České republice a následně také v Evropě.

4.1.1 Národnostně smíšená manželství v České republice

Graf č. 1 Sňatky v ČR: žena - cizinka; muž - ČR; v letech 1995 – 2008

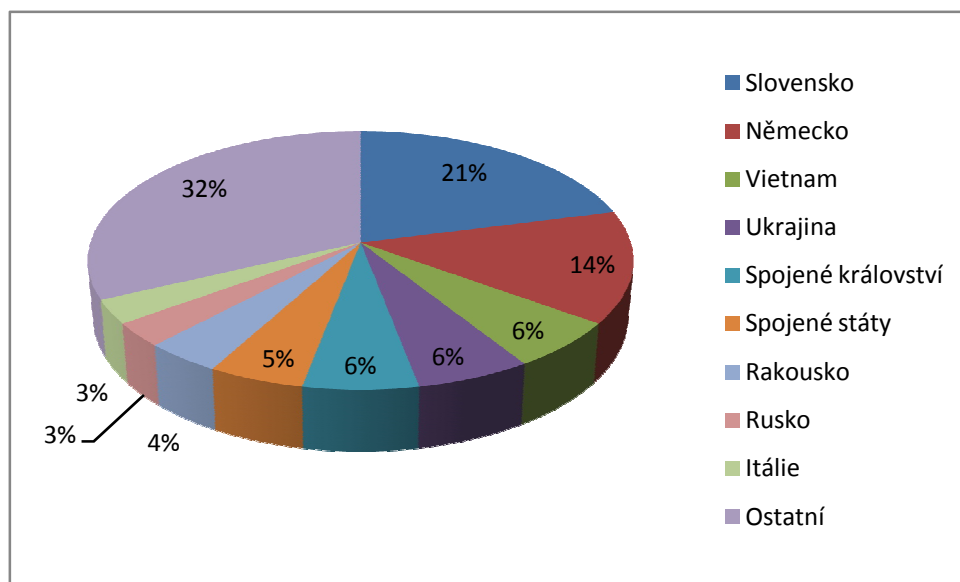

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů [18]

Jak je možné vidět z grafu, tak v letech 1995 – 2008 bylo nejčastějším smíšeným manželstvím v České republice, který představoval pár typ – muž Čech a žena Slovenka, který spolu s typem manželského páru muž Čech a žena Ukrajinka, kdy každý pár tvoří 31 % smíšených manželství. Dohromady tedy tyto dvě národnosti představovaly více než polovinu smíšených manželství v České republice v to období let 1995 až 2008. S menším procentuálním zastoupením byla v tomto období zastoupena populace žen – cizinek, a to 8 % Rusko, 7 % Vietnam, 3 % Polsko, 3 %

Bělorusko a 17 % ostatních národnostně smíšených manželství, v nichž je cizinkou žena. [18]

Graf č. 2 Sňatky v ČR: muž – cizinec; žena - ČR; v letech 1995–2008

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů [18]

Díky tomuto grafu je možné zhodnotit jaký poměr národnostně smíšených manželství typu muž cizinec a žena Češka byl v letech 1995 – 2008 v České republice. Z grafu vyplývá, že největší zastoupení tvoří ostatní národnosti – muži – cizinci. Z hlediska národnosti mužů cizinců byly v těchto letech nejvíce zastoupeni muži – Slováci 21 %, se 14 % následovali Němci. Šesti procentní zastoupení mělo Spojené království Velké Británie, Vietnam a Ukrajina. S 5 % následovaly Spojené státy. 4 % mužů ve smíšených manželství, pak bylo Rakušanů a po 3 % byli zastoupeni Itálie a Rusko. [18]

4.1.2 Národnostně smíšená manželství v Evropě

Tab. č. 2 Národnostně smíšená manželství evropských států v letech 2008 - 2010

	Celkový počet manželství v zemi v %	Muž ženatý v rodné zemi v %	Žena vdaná v rodné zemi %	Muž, ženatý v zahraničí v %	Žena vdaná v zahraničí v %
Belgie	11,0	6,7	6,2	35,8	37,8
Bulharsko	0,4	0,3	0,2	76,8	85,5
Česká republika	4,0	2,0	2,1	64,0	64,3
Dánsko	6,8	4,4	2,9	44,0	55,1
Německo	11,2	6,8	6,8	28,2	28,6
Estonsko	15,8	9,5	11,1	36,6	30,3
Irsko	11,6	6,8	6,6	37,7	38,3
Řecko	3,0	2,4	0,8	9,8	25,3
Španělsko	5,4	3,6	2,6	18,2	23,5
Francie	11,8	6,6	7,3	38,8	36,7
Itálie	5,1	3,7	1,8	23,4	39,2
Kypr	12,4	10,0	4,7	28,0	44,5
Lotyšsko	20,7	12,5	13,7	50,4	48,0
Litva	6,1	3,0	3,5	59,0	55,0
Lucembursko	18,2	18,0	13,7	18,2	23,8
Maďarsko	2,2	1,3	1,0	44,1	51,8
Malta	7,6	4,4	3,6	69,6	73,9
Holandsko	2,3	5,8	4,7	37,1	42,1
Rakousko	10,8	7,9	5,4	23,6	31,5
Polsko	1,3	0,5	0,7	73,4	66,7
Portugalsko	7,0	4,3	3,3	45,3	51,6
Rumunsko	0,1	0,0	0,1	57,5	42,8
Slovinsko	8,9	4,6	5,5	39,4	34,8
Slovensko	1,9	1,0	0,9	87,4	88,1
Finsko	3,6	2,0	1,7	48,2	53,0
Švédsko	9,3	6,2	4,5	29,7	37,7
Velká Británie	8,8	5,7	4,4	28,1	34,0
Island	7,2	4,6	3,1	54,6	64,6
Norsko	8,6	5,6	3,7	48,0	58,3
Švýcarsko	21,0	15,5	11,7	35,5	41,2
Průměr	8,4	5,5	4,6	43,0	46,9

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů: [16]

V předchozí tabulce jsou zobrazeny jednotlivé evropské státy a jejich poměr národnostně smíšených manželství. Tabulka obsahuje jak celkový poměr národnostně smíšených manželství v každém státě. Je zde také uveden procentuální poměr mužů a žen, kteří zůstali v rodné zemi a mají za manžela/manželku cizince/cizinku, tedy poměr kolik procent cizinců/cizinek se do země přichází z důvodu manželství. Oproti tomu je také zobrazeno, také procentuálně vyjádřeno, kolik mužů/žen z dané země odchází jako cizinec/cizinka do země jiné. [16]

4.2 Zkoumané manželské páry

Výzkum byl proveden se sedmi manželskými páry: Češka - Turek, Češka – Izraelec, Češka – Slovák, Češka – Rakušan, Češka – Angličan, Čech – Moldavka, Čech – Polka. V následující kapitole budou o každém manželském páru nejdříve uvedeny základní informace a následně budou rozebrána jednotlivá témata dle již zmíněné osnovy rozhovoru.

4.2.1 Manželský pár 1

Základní informace o manželském páru

Věk manželského páru:

muž – 42

žena – 32

Národnost:

muž – Turecká

žena – Česká

Země ve které žijí: Česká republika

Tento manželský pár žije v manželském svazku dva roky. Jejich sňatek se konal v České republice. Muž - cizinec již nyní má české státní občanství. Oba manželé mají středoškolské vzdělání bez maturity. Manželé spolu mají jedno dítě. Doma hovoří pouze českým jazykem. Ohledně názoru na legislativní náročnost uzavření mezinárodně smíšeného manželství v České republice, se oba manželé shodují na názoru, že uzavření tohoto typu manželství je legislativně nenáročné.

Seznámení

První manželský pár žije v České republice. Muž pochází z Turecka, do České republiky přišel v roce 1993 za pracovními účely. Pracoval zde nejdříve jen jako pomocná pracovní síla, postupně se začal vypracovávat, později začal podnikat ve stavebních pracích a nyní vlastní menší firmu, která se zabývá stavebními pracemi. Žena je nyní na mateřské dovolené s jejich ročním dítětem. Předtím než nastoupila mateřskou dovolenou pracovala v kanceláři jako asistentka, kde se také seznámila se svým nynějším manželem. Tento manželský pár se seznámil před čtyřmi lety a manželství se rozhodli uzavřít po dvouleté známosti.

Názor rodiny a okolí

Oznámení zprávy rodině a blízkým přátelům o uzavření sňatku vyvolalo zpočátku jisté obavy zejména ze strany nejbližší rodiny, primárně rodičů. Oba manželé se shodli na názoru, že tyto obavy vznikly především na základě nedůvěry k lidem jiné národnosti, cizincům. Tyto předsudky pramenící z přirozených obav z neznáma však postupně opadly a to především díky vzájemnému poznávání. Manželé se také shodují na tom, že pro ně bylo prioritní, aby tuto skutečnost přijalo zejména jejich nejbližší okolí, tedy zvláště rodiče. To, jakým způsobem se s tímto faktem vypořádají jejich přátelé a známí pro ně bylo také samozřejmě důležité, ale zdaleka ne tak prioritní.

Ekonomická situace a trh práce

Ekonomická situace této rodiny je aktuálně bez problému. Manželé se poznali v době, kdy muž měl již vybudované zázemí a prosperující firmu. Nebylo tomu ale vždy takto. Jak sám říká: „Začátky byly opravdu těžké, ze začátku jsem česky neuměl téměř ani slovo a navíc daleko od rodiny a přátel.“ Jak ale muž uvádí, v době příchodu do České republiky to pro něj nebylo úplně snadné. Jakoukoli práci či stabilnější zaměstnání zde předem domluvenou neměl. Musel tedy sám, z vlastní iniciativy začít práci hledat. Zpočátku to bylo složité nejen proto, že zde neměl žádnou rodinu či známé, kteří by mu s tímto problémem pomohli, ale také z hlediska jazykové bariéry, protože v době příchodu do České republiky česky neuměl. Ale skutečnost, že již v minulosti pracoval v jiných zemích, kde se naučil alespoň základy německého a anglického jazyka, mu pomohla těžké začátky alespoň trochu usnadnit. Nyní se česky dorozumí bez jakýchkoli problémů a zdokonalil se také v ostatních jazycích. Při rozebírání otázky týkající životní

úrovně a zda by byl schopen říci, jestli by se on a jeho rodina měla lepe zde v České republice nebo v Turecku odpovědět, že si nemyslí, že ekonomická situace rodiny je závislá pouze od toho, kde žijete, ale důležitou roli hraje především to, jaká je vaše snaha pracovat, vzdělávat se a něčeho dosáhnout.

Aklimatizace do nového prostředí

Tento pár se nijak dalece s problémem aklimatizace do nového, cizího prostředí vyrovnávat nemusel. Je to dáno především tím, že v době, kdy se manželé seznámili, byl muž – cizinec, již plně aklimatizován a ztotožněn se zdejším způsobem života. Rozdílnosti, se kterými se potýkal zpočátku, se tak nepromítaly do již společného života manželů.

Odlišnosti kultur

Manželský pár nezaznamenává větší rozdílnosti, vycházející z odlišnosti kultur, které by se odrážely na názoru týkajícího se výchovy jejich dítěte. Jako odlišnosti, které se projevují v jejich společném soužití, oba uvedli slavení svátků a dodržování tradic. Je tomu tak především proto, že manžel je náboženským vyznáním muslim a manželka je bez vyznání. V rodině se tedy dodržují jak tradiční křesťanské svátky, tak svátky muslimské. Rozdílnosti tkví především ve slavení hlavního muslimského svátku Ramadánu, jinak se ale oba snaží z každé kultury zapojit do jejich rodinného života to, o čem si myslí, že je vhodné a obohacující pro jejich společný život a především pro jejich dítě. Oba se však shodují na tom, že se snaží dodržovat tradiční svátky, které se v České republice slaví a navíc se snaží zapojit vhodným způsobem také svátky muslimské. Jinak žádné specifické odlišnosti, které by se výrazným způsobem odráželi v jejich životě, nenacházejí.

4.2.2 Manželský pár 2

Základní informace o manželském páru

Věk manželského páru:

muž – 36

žena – 35

Národnost:

muž – Česká

žena – Moldavská

Země ve které žijí: Česká republika

Manželé spolu v manželství žijí 9 let. Jejich svatba se konala v České republice. Žena si ponechala moldavské státní občanství. Manželé spolu vychovávají jedno dítě. Rodina hovoří pouze českým jazykem. Oba partneři absolvovali středoškolské vzdělání bez maturity. Manželé nepovažují uzavření mezinárodně smíšeného manželství v České republice za legislativně náročné.

Seznámení

Druhý manželský pár žije také v České republice, kam přijela žena zprvu jen pracovat. Manželé se seznámili v době, kdy žena v České republice žila již třetím rokem. Po dvou a půl roční známosti se partneři rozhodli pro sňatek.

Názory rodiny a okolí

Manželka – cizinka se seznámila s rodinou manžela dříve než manžel s rodinou její. Bylo to dáno především tím, že žena bydlela v České republice, díky tomu se také s manželovou rodinou lépe seznámila a podařilo se jim navázat pěkný vztah. Tento fakt pak přispěl také k tomu, že když mladý pár oznámil rodině, že chtějí uzavřít sňatek, byli z toho nadšení. Bylo tomu tak především proto, že se s ženou již znali a počáteční obavy, nedůvěra a předsudky vůči cizincům již opadly. Rodina manželky tento fakt také akceptovala, avšak ne zřejmě s takovým nadšením. Očekávali totiž, že jejich dcera odjela do zahraničí pracovat, a že se za určitou dobu opět vrátí domů. Nedá se ale říci, že by tuto skutečnost nerespektovali nebo že by dokonce byli nějakým způsobem výrazně proti. Sňatek byl tedy akceptován oběma rodinami manželů dobře.

Ekonomická situace a trh práce

Ekonomickou situaci rodiny lze označit jako stabilní. Oba manželé jsou zaměstnaní, manželka krátce – nástup po mateřské dovolené. Žena po mateřské dovolené nastoupila opět do předešlého zaměstnání. Domnívá se, že zaměstnání v České republice si lze najít, je však otázkou za jaké finanční ohodnocení. Ona jako cizinka získala zaměstnání poměrně rychle, dle jejího názoru především proto, že byla ochotná pracovat i za nižší finanční ohodnocení. Jako odůvodnění uvedla, že ve srovnání s místem, kde žila a chodila do práce v Moldavsku, je zde s jejím nynějším zaměstnáním spokojená. Zejména vezmeme-li v úvahu i to, že byla zvyklá pracovat již od dětství a to od 6 let, kdy pomáhala svým rodičům, aby se jejich rodina užívala. Proto si práce, kterou vykonává zde, váží a skutečnost, že její finanční ohodnocení je možné řadit mezi nižší nebere negativně a věří, že svou pracovitostí a pílí se dále vypracuje. Jazyková bariéra pro ni také nebyla nijak omezující. Českému jazyku se naučila vcelku rychle. Nejdříve to byla čeština velice lámaná, dnes ale hovoří velmi dobře. Celkovou situaci pak hodnotí pozitivně a domnívá se, že její rodina je na tom lépe zde v České republice, než by tomu bylo v Moldavsku.

Aklimatizace do nového prostředí

Sžití s novým, úplně cizím prostředím je zcela jistě obtížné. Tuto skutečnost však může usnadnit fakt, že do takového prostředí nejdete zcela osamoceni. Tak tomu bylo také v případě dotazované respondentky, která přijela do České republiky spolu s dvěma svými přítelkyněmi. Vzájemně jim to zcela jistě usnadnilo začátky v cizí zemi a tak v novém zaměstnání. Bezesporu jim také chyběl domov, rodina a ostatní přátelé, ale jak žena říká: „Bez nich by to tady bylo pro mě určitě mnohem těžší, jsem opravdu moc ráda za to, že jsme se rozhodli jet všechny spolu.“ Přizpůsobení se zdejšímu způsobu života nebylo až tak složité. Zpočátku neměla potřebu si kamarády nijak zvlášť vyhledávat, což bylo způsobeno zřejmě i tím, že zde měla právě své kamarádky. Poté, co se však seznámila se svým budoucím mužem se okruh jejich přátel a známých mnohem více a také rychleji rozrostl. Později se za svým manželem také odstěhovala. Celkovou dobu, kdy přestala nějakým způsobem vnímat to, že není doma – v zemi, kde vyrůstala a začala za svůj domov považovat Českou republiku, hodnotí až dobu, kdy se s tehdy budoucím manželem rozhodli pro společné ? bydlení – (soužití). K rodině do Moldavska jezdí manželé i s dítětem pouze jednou ročně a to především z důvodu velké vzdálenosti a také finanční náročnosti

Odlišnosti kultur

Kultura České republiky a Moldavska je zcela jistě v mnohém odlišná. Význačnou odlišností, která je mezi těmito dvěma kulturami spočívá především ve slavení Vánočních svátků. Je možné říci, že je to ale způsobeno i odlišným náboženským vyznáním. Žena je pravoslavného náboženského vyznání, tedy dle jejich zvyků se např. Vánoce slaví až první týden v lednu kalendářního roku. Dnem odpovídající Štědrému dni v České republice je tedy 7. leden. Svátky ovšem rodina slaví pouze tradičním Českým způsobem. Odlišnosti kultur se v rodině výrazným způsobem neprojevují, a to ani ve výchově jejich dítěte. Manželé se shodují na tom, že se snaží na výchově shodnout a vždy dojít nějakému kompromisu tak, aby to bylo co možná nejlepší pro jejich dítě. A skutečnost, že oba pocházejí z kultur odlišných zemí nepřikládají nijak zvláštní význam.

4.2.3 Manželský pár 3

Základní informace o manželském páru

Věk manželského páru:

muž – 33

žena – 32

Národnost: muž – Anglická

žena – Česká

Země ve které žijí: Anglie

Tento manželský pár žije v manželském stavu 7 let. Jejich svatba se konala v České republice. Žena – cizinka si ponechala české státní občanství a zároveň po sňatku přijala občanství anglické. Manželé spolu mají jedno dítě. Hovoří spolu anglicky, po domluvě matka na dítě také česky. Muž je absolventem vysoké školy, žena vystudovala střední školu s maturitou. Ohledně náročnosti uzavření mezinárodně smíšeného manželství v České republice se manželé shodli na názoru, že je z legislativního hlediska náročné.

Seznámení

Třetí manželský pár se seznámil v Anglii, kde doposud také žije. Anglie bylo místo, kam se žena – Češka rozhodla odjet pracovat jako au-pair. Práci au-pair v Anglii vykonávala asi 2 roky. V průběhu druhého roku si však začala hledat nové zaměstnání. Po půl roce hledání se jí podařilo najít a také získat práci letušky. V období, kdy začala pracovat jako letuška, se seznámila se svým nynějším manželem.

Názory rodiny a okolí

Vzájemné seznamování manžela a manželky s jejich rodinami proběhl v případě tohoto manželského páru velmi dobře. Zpočátku byli obě rodiny nadšené. Manželé byli sice v kontaktu s rodinou manželky méně, ale přesto byli rodiče z jejich zetě nadšení. Podobná situace převládala také ze strany rodiny manžela vůči jeho partnerce. Avšak toto snad počátečně zdánlivé nadšení netrvalo dlouho. Jak žena uvádí, postupem času, když se začala s rodinou více poznávat, začalo docházet ke stále častějším nedorozuměním. Žena se stále častěji potýkala s určitou nadřazeností a povýšeností ze strany manželovy rodiny. Tato nadřazenost a povýšenost, jak sama uvádí, pramení z neuznání jejího původu, tedy z faktu, že je Češka. Žena sama říká: „Pro ně (Angličany) jsem pořád jen holka odnikud z východní Evropy.“

Ekonomická situace a srovnání zemí partnerů

Ekonomickou situaci této rodiny lze považovat za stabilní. Přesto, že manželka je momentálně na mateřské dovolené, nemá tento stav negativní dopad na finanční situaci rodiny. Spolu s manželovým platem jsou tedy jejich finanční možnosti dostatečné. Oproti České republice, jak žena srovnává, je mateřská podpora a sociální péče jako taková v Anglii na lepší úrovni. Pokud jde ale o další srovnání např. lékařskou péči, je nutné konstatovat, že je Česká republika z toho hlediska v nesrovnatelně lepší pozici. Uvádí však také, že pokud srovná životní úroveň celkově, nemůže říci, že by jedna či druhá země byla význačně odlišná. Rozhodnutí, proč zůstat žít v Anglii, tedy pramenilo čistě jen z praktické stránky, a to, že zde mají s manželem již zavedený život, rodinu, přátele, zaměstnání. atd. Z hlediska obtížnosti hledání zaměstnání žena konstatovala, že práci zde je možné najít v celku snadno. Lze to potvrdit i tím, že práci au-pair neměla dohodnutou předem a práci letušky se jí podařilo získat do půl roku.

Aklimatizace do nového prostředí

Aklimatizace a přizpůsobení se novému prostředí ženě trvalo přibližně rok. Za největší problém zpočátku žena považovala absenci rodiny a domácí atmosféry obecně, nejen co se týká rodiny, ale také přátel a zázemí jako takového. Obtížné pro ni také bylo, zvyknout si na odlišnou mentalitu národností. Jak sama říká: „Angličané jsou velmi chladní a těžce dostupní lidé. Snaha o navázání jakýchkoli vztahů, si vyžaduje více času než u nás (myšleno v České republice).“ S odstupem času, kdy má žena již vytvořené zázemí, má zde svou rodinu a přátele, je zde v celku spokojená. Do České republiky jezdí s manželem a jejich synem asi dvakrát ročně, většinou na dva týdny. Její rodina jezdí na návštěvu do Anglie také a to jednou ročně asi na týden.

Odlišnosti kultur

Do odlišností těchto dvou kultur lze zařadit, jak se shodli oba manželé, slavení Vánočních svátků, které jsou v Anglii slaveny až 25. prosince, na rozdíl od České republiky, kde Vánoce začínají již 24. prosince. Rozdílné je také slavení svátků Velikonočních, kde hlavní svátek připadá na neděli, děti zde nechodí o koledu, ale hledají velikonoční vajíčka, která pro ně schovává velikonoční zajíc. Další odlišností je slavení Haloweenu, který připadá v České republice na svátek Památka všech zesnulých. Rodina dodržuje svátky spíše podle anglického vzoru, na čemž se oba manželé shodli. Rozdílnosti však přicházejí s názorem na výchovu dítěte, zatím tedy spíše na názor jakým jazykem by mělo jejich dítě mluvit. Otec na dítě mluví anglicky, matka česky. Neshody zpočátku vyvstávaly z názoru, který zastával otec, a to, že by se na dítě mělo mluvit pouze anglicky. Jeho názor opodstatňoval tím, že český jazyk by jeho syna zbytečně opožďoval ve vývoji a jeho učení je pro něj zbytečností. S čímž samozřejmě matka nesouhlasila a považovala tento postoj za projev neúcty vůči ní a jejímu původu. Nakonec manželé došli kompromisu a syn se učí oba jazyky.

4.2.4 Manželský pár 4

Základní informace o manželském páru

Věk manželského páru:

muž – 34

žena – 31

Národnost:

muž – Izraelská

žena – Česká

Země, ve které žijí: Česká republika

Tento pár je v manželském stavu již 6 let. Rozhodli se pro svatbu v České republice, kde ji také uskutečnili. Muž si ponechal izraelské státní občanství. Manželé se společně podílí na výchově jednoho jejich dítěte. Rodina hovoří českým a arabským jazykem. Oba manželé jsou absolventy vysoké školy. Dle názoru manželů je uzavření národnostně smíšeného manželství v Českém republice legislativně náročné.

Seznámení

Čtvrtý manželský pár se seznámil v České republice, kam přijel muž – cizinec studovat. Přesto, že každý z nich studoval naprosto rozdílný obor. Muž medicínu a žena kulturu a jazyky arabských zemí. A právě tento zájem o cizí kultury byl jakýmsi prvním impulsem jejich seznámení.

Názory rodiny a okolí

Manželé se shodují na tom, že se zpočátku setkali s nepochopením rodiny ohledně jejich rozhodnutí pro partnera jiné národnosti. Toto nepochopení vyvstávalo především z důvodu předsudků a nedůvěře vůči cizincům. Tyto předsudky jsou zejména v české společnosti způsobeny nedůvěrou vůči arabsky mluvícím národům. Obavy a předsudky však odezněly brzy poté, co se partneři a jejich rodiny blíže poznali. Při rozhodnutí o uzavření sňatku manželé sice zaznamenávali nesouhlas zejména ze strany širšího okolí, těmto názorům však nepřikládali velkou důležitost. Podstatné pro manžele bylo přijetí jejich rozhodnutí zejména ze strany nejbližší rodiny a tomu také tak bylo.

Ekonomická situace a trh práce

Z pohledu ekonomické situace je tato rodina ve velmi dobrém postavení. Oba manželé pracují - manžel pracuje ve zdravotnictví a žena ve školství. Muž - cizinec neměl s hledáním zaměstnání větší obtíže. Jak muž ale zmínil, získání zaměstnání mu usnadnila také skutečnost, že rodina jeho manželky měla známé na tomto pracovišti. Jazyková bariéra v době, kdy muž hledal zaměstnání byla již minimalizována, což mu také usnadnilo získání zaměstnání. V průběhu studií si muž jazyk – češtinu velmi osvoji a mohl tedy bez problému komunikovat. Skutečnost, proč se manželé rozhodli žít v České republice nebyl daný tím, že by manželé byli přesvědčeni o tom, že by jim život v České republice zajišťoval lepší životní úroveň či snad lepší ekonomické postavení. Spíše právě naopak, oba manželé se shodují na tom, že v Izraeli by měli lepší především ekonomické postavení. Jejich rozhodnutí bylo ovlivněno zejména politickou situací v rodné zemi muže, v Izraeli.

Aklimatizace do nového prostředí

Vytvoření nových přátelských vztahů není nikdy snadné. Muži – cizinci se ale podařilo tyto vztahy navázat poměrně snadno. Tato skutečnost může být dána také tím, že muž přišel do České republiky již v době svých studií. Je pravdou, že v tomto období a celkově ve studentském prostředí se kontakty a nové známosti, ze kterých později vyvstávají dlouhodobější přátelské vztahy, navazují mnohem snadněji. Dá se tedy říci, že v době, kdy se seznámil se svou budoucí manželkou měl již utvořený určitý okruh svých blízkých přátel. Avšak vytvoření zázemí jako takového začal vnímat až v době, kdy se dnes již s manželkou rozhodli ke společnému soužití a následnému sňatku. Absence rodiny se však projeví vždy a tak manželé odjíždí každý rok na tři až čtyři týdny k rodině manžela. Tuto cestu již podstoupili i s jejich dítětem, ale vzhledem k náročnosti cesty a věku jejich dítěte se rozhodli, že s další cestou počkají až jejich dcera bude alespoň o rok nebo dva starší.

Odlišnosti kultur

Odlišností těchto dvou kultur je zajisté široké spektrum. Pokud se však jedná o tento manželský pár a její rodinu, tak manželé uvedli, že odlišnosti kultur, které by se výrazně odrážely v jejich životě, nezaznamenávají. Snad jen až na odlišnosti, týkající se náboženského vyznání. Muž je náboženským vyznáním muslim a jeho manželka nyní

již také, tedy přijala toto náboženské vyznání. S ním jsou také spojené odlišnosti, co se týče například slavení svátků. Rodina však především kvůli dítěti zachovává jak tradice a zvyky muslimské víry, tak tradice a zvyky, které jsou význačné v České republice.

4.2.5 Manželský pár 5

Základní informace o manželském páru

Věk manželského páru:

muž – 39

žena – 33

Národnost:

muž – Rakouská

žena – Česká

Země ve které žijí: Rakousko

Manželským životem tento pár žije již 4 roky. Jejich svatba se konala v České republice. Žena – cizinka má nyní rakouské státní občanství. Manželé spolu vychovávají jedno dítě. Rodina hovoří třemi jazyky: anglicky, německy a česky. Oba manželé mají vysokoškolské vzdělání. Manželé jsou názoru, že uzavření národnostně smíšeného manželství v České republice je legislativně náročné.

Seznámení

Tento manželský pár se seznámil v Rakousku, kam se žena – cizinka rozhodla odjet pracovat. Manželé nejdříve měli vztah na dálku, kdy spolu trávili čas o víkendech a prázdninách. Po čtyřleté známosti se rozhodli pro svatbu.

Názory rodiny a okolí

V době kdy pár oznámil, že plánují sňatek se už rodina s partnery dobře znala, a to, že si jejich děti berou cizince již nebylo důležité. Je však třeba dodat, že v úplných začátcích, tedy v době, kdy si byli partneři a jejich rodiny vzájemně představovány, zde byla určitá nejistota a obavy právě proto, že se jejich dítě – muž, žena, rozhodly žít s cizincem. Tyto počáteční předsudky zanedlouho opadly a rodina tuto skutečnost začala vnímat pozitivně a dokonce to shledali jako výhodu.

Ekonomická situace a trh práce

Ekonomickou situaci rodiny lze považovat za velmi pozitivní. Tuto skutečnost je možné přisuzovat také tomu, že rodina žije v Rakousku, kde je velmi dobrá životní úroveň po všech stránkách. Oba manželé jsou zaměstnáni ve školství, žena – cizinka je v současné době na mateřské dovolené a ani tato skutečnost se výrazným způsobem neodráží z finančního hlediska na jejich rodinné situaci. Pro srovnání lze tedy konstatovat, že na rozhodnutí kde budou manželé žít společný život a vychovávat děti patřil tento aspekt k jedněm z důležitějších. Dalšími důvody vedoucí k tomuto rozhodnutí byla také shoda mezi manželi v tom, že žena již v době, kdy žila v České republice se nebránila představě života v zahraničí. Což je dáno jistě také jejím kladným vztahem k cizím jazykům. Tedy představa, že by v budoucnu žila v zahraničí jí nebyla cizí, s čímž souvisí také postoj manžela, který dával přednost životu v Rakousku před Českou republikou. Z jejich celkového zhodnocení situace tedy vyplývá, že zvolením života v Rakousku si minimálně z ekonomického hlediska polepšili oproti tomu, kdyby se rozhodli žít v České republice.

Zaměstnání měla žena dohodnuté již před odjezdem do Rakouska a podařilo se jí její získat bez větších obtíží. Nevýhodu však vidí v tom, že i přes dobu, kterou již v Rakousku žije a pracuje, stále nedostala od zaměstnavatele pracovní smlouvu na dobu neurčitou. Ale vždy smlouvu jen na rok, která musí být zaměstnavatelem dále prodloužena. Tento proces tak funguje celých 10 let a po uplynutí této doby, může být žena zaměstnána na dobu neurčitou. Dokonce ani její vzdělání zde není plně uznáno, aby k tomu došlo, musela by žena vystudovat znovu vysokou školu v Rakousku.

Aklimatizace do nového prostředí

Aklimatizace a sžití se s novým prostředím je možné označit jako dobu prvních dvou let. Během této doby si žena vytvořila prostředí bližších přátel a je možné také říci, že význačnější dobou pro rozšíření okruhu dalších přátel přispělo seznámení s budoucím manželem. Dále potom období těhotenství, kdy žena začala chodit na předporodní kurz, kde se seznámila s dalšími ženami, mezi kterými našla i nové kamarádky. Přesto se však občas stále setkává s předsudky vůči cizincům. Snaží se proti nim bojovat i když ví, že tyto předsudky nejsou směřovány jen na její osobu, ale k cizincům obecně. Svou snahu směřuje především na co největší přizpůsobení se zejména po jazykové stránce - mluvení dialektem, a tak se co nejvíce přiblížit domácím občanům. Asi samozřejmostí

je absence rodiny, přátel, tedy domova. Přesto, že spolu s manželem již vytvářejí nový domov pro svého syna, návštěva rodiny v České republice je v jejich životě nedílná součást. Vzdálenost nynějšího bydliště od rodiny v České republice vychází časově asi na 1,5 hodiny. Rodina tedy jezdí k příbuzným a hlavně k rodičům poměrně často, a to jednou, někdy i dvakrát do měsíce. Kontakt s rodinou je dnes již usnadněn i díky internetu a různým sociálním sítím, které umožňují snadný a neustálý kontakt s blízkými.

Odlišnosti kultur

Kultury těchto dvou zemí nejsou výrazným způsobem odlišné. Snad jen určité detaily při slavení svátků. Například v Rakousku je slavení Velikonoc především záležitostí Bíle soboty a Velikonoční neděle oproti České republice, kde je nejvýznamnějším dnem Velikonoc Velikonoční pondělí. Dalším rozdílem také je, že v Rakousku se o Velikonocích nechodí na koledu. Jak žena uvádí, když byli s manželem o Velikonocích v České republice poprvé, manželovi nebylo jasné, proč muži chodí „bít“ své ženy, které pro ně vše pečlivě chystají vaření až po úklid. S tímto zvykem muž zcela nesouhlasí, ale není proti, aby jeho syn se účastnil tohoto zvyku, když budou trávit Velikonoce u jeho prarodičů. Ostatní svátky se v rodině slaví tradičním způsobem. Ani to, že jsou manželé každý jiného náboženského vyznání, muž – katolík a žena bez vyznání, se negativně neprojevuje v rodinném soužití či ve výchově jejich dítěte. Shodli se na tom, že i přestože matka není katolického vyznání, nechají syna pokřtít. Odlišností je také jazyk, kterým oba manželé hovoří. Pokud žili ve vztahu ještě než měli dítě, mluvili doma anglicky. Po příchodu dítěte do rodiny se shodli na tom, že na jejich syna budou hovořit každý svým rodným jazykem, tedy muž německy a žena česky. Což by mělo být z hlediska bilingvních principů výhovy pro dítě nejlepší.

4.2.6 Manželský pár 6

Základní informace o manželském páru

Věk manželského páru:

muž – 43

žena – 45

Národnost:

muž – slovenská

žena – česká

Země ve které žijí: Česká republika

Manželství tohoto manželského páru trvá 20 let. Svatba se konala ve Slovenské republice. Muž – cizinec má nyní české státní občanství. Manželé spolu mají dvě děti. Oba absolvovali střední školu bez maturity. V rodině se hovoří českým jazykem. Protože tento manželský pár uzavřel manželství ve Slovenské republice, nemohou potvrdit či vyvrátit, zda je v České republice uzavření národnostně smíšeného manželství legislativně náročné.

Seznámení

Tento manželský pár se seznámil v období, kdy byl muž – cizinec, ve výkonu vojenské služby. Manželé žijí v České republice již 20 let. Sňatek se rozhodli uzavřít po tříleté známosti.

Názory rodiny a okolí

V případě tohoto manželského páru se nedá říci, že se by se jednalo o nesouhlas či obavy rodiny a přátel vycházející z toho, že by každý z partnerů pochází z cizí země. Tato skutečnost může být dána také tím, že jsou si Česká republika a Slovenská republika velmi blízké, nehledě na to, že byly po dlouhé období republikou společnou. Nepochopení se projevilo nejvíce ze strany rodiny muže a to zejména pro vzdálenost a s ní spojeného odloučení od rodiny. Nehrálo zde tedy roli, zda je partner cizinec či ne. Ale i tento faktor rodina nakonec akceptovala a vztahy mezi partnery a jejich rodinami jsou příznivé.

Ekonomická situace rodiny

Ekonomickou situaci rodiny je možné označit jako stabilní. Oba manželé jsou zaměstnáni. V tomto případě zde nelze hovořit o jakékoli jazykové bariéře, neboť český a slovenský jazyk jsou si velmi podobné. Tedy i při hledání zaměstnání nečinil tento faktor jakoukoli překážku. Muž uvedl, že po dobu, kterou již v České republice žije,

nezaznamenal větší obtíže se získáním zaměstnání. Za dobu, kterou zde muž žije již několikrát zaměstnání hledal a vždy se mu podařilo úspěšně získat adekvátní zaměstnání, s kterým byl spokojen. Rozhodnutí pro život v České republice předcházela domluva obou manželů. Jedním z rozhodujících faktorů bylo, že v České republice bude lepší životní úroveň pro ně i celou rodinu. K příbuzným manžela jezdí rodina pravidelně a tyto návštěvy jsou vzájemné. Je to především v období svátků nebo při příležitosti rodinných oslav.

Aklimatizace do nového prostředí

Přijetí nového prostředí nebylo v tomto případě obzvláště náročné. Spíše se zde projevila absence rodiny a přátel. V novém prostředí si muž zvykl snadno, i získávání nových přátel nebylo problémem. I přes navázání nových kontaktů byla zpočátku znatelná odlišnost mentality těchto dvou národů, přestože jsou si v mnohých ohledech velmi podobné. Tato odlišnost se projevila zejména při řešení vypjatějších situací, kdy byl muž zvyklý jednat temperamentnějším způsobem, co samozřejmě považoval za optimální řešení v dané situaci, ale okolí to považovalo za zbytečné až přehnané. S odstupem času však zastává názor, že za dobu, po kterou zde již žije, se jeho postoj v takových situacích změnil – zmírnil.

Odlišnosti kultur

Pokud se jedná o odlišnosti těchto dvou kultur, jde spíše jen o detaily. Pokud dojde ke srovnání těchto dvou kultur z hlediska slavení svátků, je zde rozdílnost ve Svátcích Velikonočních. Na Slovensku je zvykem, že při chození o koledu, ať už muži či chlapci, s sebou nosí menší nádobku či kbelík a děvčata po koledě polévají vodou. Tento zvyk se provádí proto, aby byly ženy zdravé a krásné. Tento zvyk rodina dodržuje pouze, když slaví Velikonoce u příbuzných na Slovensku. Jinak je slavení svátků v rodině kompromisem, na kterém se rodiče dohodli. Snaží se tedy při slavení svátků spojit zvyky, kterým byly partneři sami zvyklí, ale také je obohatit o rozdílnosti, které neznali. Rodina tímto způsobem slaví svátky po celou dobu soužití, tedy se jim tento způsob slavení svátků osvědčil. Další odlišností, která zpočátku v rodině byla, měla souvislost s náboženským vyznáním. Muž pochází z katolické rodiny a sám je také náboženským vyznáním katolík. Protože pár chtěl mít sňatek v kostele, bylo nezbytné, aby žena také přijala toto náboženské vyznání. Žena s přijetím této víry souhlasila. Manželé tak po

sňatku v kostele mohli nechat pokřtít i jejich děti. Co se týká výchovy obecně, tak manželé uvádí, že neshledávají rozdíly, které by vycházely z odlišnosti kultur a ve většině situací při výchově jejich dětí se shodli.

4.2.7 Manželský pár 7

Základní informace o manželském páru

Věk manželského páru:

muž – 36

žena – 32

Národnost:

muž – česká

žena – polská

Země ve které žijí: Česká republika

Tento pár žije v manželství již 7 let. Pro konání jejich svatby si vybrali Českou republiku. Oba vystudovali vysokou školu a prozatím nemají děti. Žena – cizinka si ponechala pouze české státní občanství. Manželé spolu hovoří převážně českým jazykem. Dle jejich názoru není uzavření národnostně smíšeného manželství v České republice legislativně náročné.

Seznámení

Tento manželský pár se seznámil v období studia vysoké školy v České republice, kde také nyní žijí. Manželé se po čtyřleté známosti rozhodli pro sňatek.

Názor rodiny a okolí

S ohledem na skutečnost, že se manželé znají již od doby studia, po jehož ukončení se rozhodli pro uzavření sňatku a následný společný život, je důležité říci, že právě proto, že se manželé znali již v tomto období, spolu trávili volný čas již jako kamarádi a tak vzájemné seznámení s jejich rodinami proběhlo zpočátku spíše jen jako kamarádké. V období, kdy spolu pár navázal partnerský vztah se tedy oba vzájemně s jejich rodiči znali. Oznámení rodině, že jsou partneři, tedy bylo spíše jen formální. Následná zpráva

o tom, že se pár rozhodl pro uzavření sňatku, bylo zprávou spíše překvapující, ale dá se říci, že vcelku pozitivně přijatou jak rodinou, tak i přáteli.

Ekonomická situace rodiny

Ekonomická situace rodiny je velmi dobrá. Oba manželé nyní pracují a snaží se co nejlépe se ekonomicky – finančně zajistit. Jelikož žena – cizinka v České republice již studovala, při hledání zaměstnání nebyla nijak omezena jazykovou bariérou. Uvádí také, že s ohledem na podobnost českého a polského jazyka nezaznamenala větší obtíže s jeho učením a česky již dnes umí velmi dobře.. Oba svou kariéru začali budovat hned po vysoké škole, kdy byli nejdříve zaměstnáni. Následně se rozhodli pro vlastní podnikání. Manželé prozatím nemají rodinu a oba se plně věnují své kariéře. Na rodinu však v současné době již pomýšlejí a děti by chtěli. Pro život v České republice se manželé rozhodli zejména proto, že zde již studovali a mají zde vytvořené zázemí a přátele. K rodině do Polska jezdí manželé poměrně často vzhledem k jejich pracovnímu vytížení.

Aklimatizace do nového prostředí

Aklimatizace do nového prostředí popisuje žena spíše jako příjemné. Také sice bylo spojeno s tím, že se jí stýskalo po domově, rodině a přátelích. Zároveň v tomto období, ale získala spoustu nových přátel a známých zde v České republice již během prvního roku studia. Avšak jak žena uvedla, vnímala to spíše jen jako období dočasné, jako období studia, po kterém se opět vrátí zpět. S tím, že by v České republice trvale zůstala opravdu nepočítala, jak sama uvedla.

Odlišnosti kultur

Co se týká kultury, žena uvedla, že nezaznamenala žádné výrazné rozdíly, co do odlišnosti kultur české a polské. Snad jen v souvislosti s náboženstvím uvedla, že v Polsku je více věřících – zejména křesťanů a více se zde dodržují tradice s tímto náboženstvím spojené. Jak žena uvedla i ona sama je křesťankou, avšak nepraktikující. Jiné odlišnosti by asi neshledávala. Snad jen v temperamentu a houževnatosti obecné povahy Čechů a Poláků, kdy zmíněné vlastnosti příkládá spíše na polské občany. Jelikož s manželem zatím děti nemají, co se týče výchovy jejich dětí v souvislosti s odlišnými názory na výchovu vycházející z rozdílnosti kultur, ve kterých každý

s manželem vyrůstali, nemůže odpovědět. S manželem ale uvedli, že si nemyslí, že bude výchova jejich dětí významnějším způsobem ovlivněna odlišností jejich kultur.

4.3 Porovnání výpovědí respondentů s hypotézami

V následující části bakalářské práce budou jednotlivě porovnány stanovené hypotézy se získanými informacemi z provedených rozhovorů. Dojde tak k potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz.

4.3.1 Hodnocení hypotézy č. 1

H1: *Nejčastější podoba smíšeného manželství je geograficky heterogenní smíšené manželství.*

Pro přehlednost a snadnější zhodnocení hypotézy bude nejdříve následovat tabulka sestavená ze získaných informací o dotazovaných respondentech.

Tab. č. 3. Přehled dotazovaných respondentů

Manželský pár		Věk	Vzdělání	Národnost	Geografická příslušnost	Náboženské vyznání
1	Muž	42	SŠ bez maturity	Turecká	Turecko	Muslim
	Žena	32	SŠ bez maturity	Česká	ČR	bez vyznání
2	Muž	36	SŠ bez maturity	Česká	ČR	bez vyznání
	Žena	35	SŠ bez maturity	Moldavská	Moldávie	pravoslavné
3	Muž	33	Vysokoškolské	Anglická	Anglie	katolík
	Žena	32	SŠ s maturitou	Česká	ČR	katolík
4	Muž	34	Vysokoškolské	Izraelská	Izrael	Muslim
	Žena	31	Vysokoškolské	Česká	ČR	Muslim
5	Muž	39	Vysokoškolské	Rakouská	Rakousko	katolík
	Žena	33	Vysokoškolské	Česká	ČR	bez vyznání
6	Muž	43	SŠ bez maturity	Slovenská	ČR	katolík
	Žena	45	SŠ bez maturity	Česká	ČR	katolík
7	Muž	36	Vysokoškolské	Česká	ČR	bez vyznání
	Žena	32	Vysokoškolské	Polská	Polsko	katolík

Zdroj: vlastní zpracování

Jak vyplývá z předešlé tabulky, smíšená manželství mohou sestávat z různých forem smíšených aspektů. Ať už je to podoba smíšeného manželství dle věku, vzdělání, náboženství, národnostně či geograficky. Posledním zmíněným aspektem se zabývá právě tato hypotéza. Je nutno uvést, že geografie a národnost respondentů – manželů jsou téměř vždy totožné. Tato podoba smíšeného manželství je také nejčastější. Uvedené informace je možno označit jako skutečnost pro potvrzení stanovené hypotézy.

4.3.2 Hodnocení hypotézy č. 2

H2: Nejčastější okolnosti seznámení partnerů smíšených manželství je z období studia nebo zaměstnání v zahraničí.

Stanovená osnova rozhovoru se zabývala otázkou při jaké příležitosti se nejčastěji manželské páry smíšených manželství seznamují. Následující tabulka poskytuje přehled odpovědí dotazovaných respondentů.

Tab. č. 4. Okolnosti seznámení manželů

Manželský pár	1	2	3	4	5	6	7
Při práci v zahraničí	ano	ano	ano	ano	-	-	-
Při studiu v zahraničí	-	-	-	-	ano	ano	
Jiným způsobem	-	-	-	-	-	-	ano

Zdroj: vlastní zpracování

Z výpovědi respondentů, kde bylo dotazováno 7 manželských páru, vyplývá, že za nejčastější okolnosti seznámení je možno považovat seznámení partnerů při pracovních příležitostech, za kterými respondenti odjížděli do zahraničí. Dalším nejčastějším způsobem seznámení partnerů je při studiu v zahraničí. Pouze jeden z dotazovaných párů se seznámil jinak než uvedenými způsoby. V tomto případě se jednalo o seznámení při výkonu vojenské služby.

Stanovenou hypotézu tedy lze potvrdit na základě uvedených informací.

4.3.3 Hodnocení hypotézy č. 3

H3: Naprostá většina smíšených manželství se přinejmenším na začátku setkávala s nepochopením ze strany rodiny, blízkých nebo známých.

Téměř každý z dotazovaných párů se alespoň v počátcích jejich vztahu setkal s nepříznivým přístupem ze stran jejich blízkého okolí. Nejčastěji tyto negativní postoje vycházely ze strany rodiny – rodičů partnerů. Nejvíce zmiňovaným důvodem nesouhlasu byly obavy a předsudky vůči cizincům. Tyto důvody byly zmiňovány především v souvislosti s problémovými situacemi, které by mohly v budoucnosti nastat – např. případný rozvod, následné svěření dětí do péče atd. Zmíněné situace jsou již sami o sobě problémovou záležitostí. Avšak v případě, že by situace nastala v národnostně smíšeném manželství, mohlo by mít řešení závažnější důsledky. Situace, ve které by nedošlo ke shodnému názoru partnerů, by mohla vyústit závažnými komplikacemi, vyvstávající především z odlišné národnosti partnerů, co by mohlo v krajním případě vést i k únosu dítěte apod. Jak respondenti uvedli, tyto předsudky opadly spolu s bližším vzájemným poznáním. Pouze dva z dotazovaných párů se neselekaly se zmíněnými problémy. S ohledem na jednotlivé výpovědi respondentů je tedy možno tvrzení hypotézy potvrdit.

4.3.4 Hodnocení hypotézy č. 4

H4: Pokud má smíšené manželství ekonomické problémy, pak souvisí s nevýhodným postavením jednoho z partnerů na trhu práce v "cizí" zemi - souvislost s jazykovou bariérou partnera.

Téměř všichni dotazovaní respondenti smíšených manželství uvedli, že zpočátku byli do jisté míry omezeni jazykovou bariérou. Avšak nemohou potvrdit, že by jejich případné ekonomické potíže byly způsobeny uvedeným faktorem, jelikož ve většině případů bylo zaměstnání právě důvodem odjezdu do zahraničí. Jazykovou bariéru ve většině případů překonali brzy. Někteří naopak účelně vycestovali do zahraničí, aby se v cizím jazyku zdokonalili.

Tato stanovená hypotéza tedy vzhledem k uvedeným skutečnostem nemůže být potvrzena.

4.3.5 Hodnocení hypotézy č. 5

H5: Většina párů smíšeného manželství se stěhuje do země partnera, která je pro ně ekonomicky výhodnější.

Většina respondentů uvedla, že při rozhodování pro místo trvalého pobytu byla pro rodinu respondentů rozhodující kvalita životní úrovně. Dle zmíněného faktoru se také respondenti rozhodovali. Životní úroveň každé země se odvíjí právě od ekonomického postavení země, tudíž je to faktor, který dle výpovědi respondentů měl významný vliv při jejich rozhodnutí. Na základě shody téměř všech respondentů tedy lze stanovenou hypotézu potvrdit.

4.3.6 Hodnocení hypotézy č. 6

H6: Významným problémem téměř u všech párů smíšeného manželství je pocit osamělosti – absence blízkých přátel po příchodu do nového prostředí.

Při prováděných rozhovorech uvedli všichni dotazovaní respondenti, že po příchodu do zahraničí se s tímto aspektem setkali, tedy pociťovali osamělost, vycházející z oddělení od svých blízkých. Rozdílnost těchto pocitů se lišila snad jen v jejich intenzitě. Jak respondenti zmínili, u některých se projevovala absence rodiny a přátel silněji, u některých méně výrazně. Výpovědi všech respondentů se ale shodují v tvrzení, že i přes skutečnost, že si časem našli nové přátele, vytvořili nové zázemí, tak počáteční pocit osamělosti, odloučení od rodiny si opravdu prožili. Přesto, že mnozí uvedli, že v dnešní době již není takový problém být v kontaktu s blízkými lidmi, zejména tedy formou internetu, telekomunikací a jiných moderních doplňků. Osobní kontakt a možnost setkání s blízkými lidmi, tyto prostředky stále nemohou nahradit.

Na základě zmíněných výpovědí respondentů lze stanovenou hypotézu potvrdit.

4.3.7 Hodnocení hypotézy č. 7

H7: Ve většině případů smíšeného manželství trvá 2 – 3 roky než se aklimatizují do nového prostředí partnera.

S ohledem na to, že odpověď na otázku ohledně seznámení se s novým prostředím a jeho následným akceptováním a aklimatizací do něj, je velmi individuální. Tuto skutečnost potvrzují také uvedené odpovědi dotazovaných respondentů. Výpověď každého respondenta se vždy nějakým způsobem lišila, avšak téměř všechny odpovědi

se shodují na tom, že aklimatizace dotazovaných respondentů do nového prostředí proběhala v období do tří let po příchodu do nové země. Dle uvedených informací lze stanovenou hypotézu potvrdit.

4.3.8 Hodnocení hypotézy č. 8

H8: Nejčastější konflikty smíšených manželství vychází z rozdílného názoru na výchovu dětí, vycházející z odlišného vnímání norem a hodnot partnerovy kultury. Dále jsou časté konflikty ohledně rodinných tradic, např. slavení společných svátků.

Většina respondentů se shodla, že když nastane situace, ať už jde o výchovu dětí či jakékoli jiné situace, jejichž vyústěním je případný konflikt či jakákoli neshoda, pak tato situace nebývá způsobena rozdílností hodnot či norem v jejich životě, které by vyvstávaly z odlišnosti jejich kultur. Právě naopak většina respondentů uvedla, že právě jimi uznávané hodnoty a normy byly jedním ze společných aspektů, které byly v jejich životě společné ještě před sňatkem či v době, kdy teprve navázaly společný vztah. Při hodnocení hypotézy je dále nutné uvést, že pokud jde o společné slavení svátků, dodržování rodinných či náboženských tradic a zvyků, respondenti vždy došli k určitému kompromisu a tedy ani z těch situací nevyplývaly závažnější neshody. Celkově lze tedy tuto hypotézu zhodnotit jako nepravdivou a nelze ji tedy potvrdit.

5 ZÁVĚR

Tématem této bakalářské práce byla smíšená manželství. Tento výzkum byl proveden metodou kvalitativního rozhovoru se sedmi manželskými páry: Češka - Turek, Češka – Izraelec, Češka – Slovák, Češka – Rakušan, Češka – Angličan, Čech – Moldavka, Čech – Polka.

Téma smíšených manželství je velmi rozsáhlé, aby mohlo dojít k porovnávání zjištěných informací, byla pro tento výzkum stanovena podmínka a to, aby jeden z manželů byl původem z České republiky.

K tomuto porovnání slouží grafy zobrazené v kapitole Národnostně smíšená manželství, kde je možné vidět poměr národnostně smíšených manželství a také to, která národnost byla v určených letech nejpočetněji zastoupena a to jak muži – cizinci, tak ženami – cizinkami. Toto porovnání lze učinit na základě grafu č. 1 a grafu č. 2 uvedené kapitoly. Z porovnání těchto dvou zmíněných grafů vyplývá, že v letech 1995 – 2008 bylo v České republice u obou pohlaví nejpočetněji zastoupenou národností v národnostně smíšených manželstvích národnost Slovenská. Na druhém a třetím místě byla u žen národnost Ukrajinská a Ruská. U mužů pak převládala na druhém místě národnost Německá a na třetím místě národnost Vietnamská.

Dalším cílem práce bylo porovnání smíšených manželství v České republice a v Evropě. Na základě informací uvedených v tabulce tab. č.2 Národnostně smíšená manželství evropských států lze uvést, že z občanů České republiky, kteří vstupují do smíšeného manželství je 64% mužů a 64,3 % žen s tím, že po sňatku odcházejí do zahraničí. Zbývající smíšená manželství zůstávají v České republice. S ohledem na toto procentuální vyhodnocení vyjádřené ve zmíněné tabulce je Česká republika ve srovnání s ostatními evropskými státy na 5. místě – muži a na 6. místě - ženy, kteří vstupují do smíšeného manželství a následně odcházejí do zahraničí.

Následující část bakalářské práce se zabývá hodnocením a porovnáním jednotlivých informací, které byly zjištěny na základě provedených rozhovorů s manželskými páry. Tyto rozhovory se staly výchozími pro hodnocení cílů stanovených v zadání práce. Na základě provedeného výzkumu bylo zjištěno, že převážná část respondentů smíšených manželství je geograficky heterogenní. Dále bylo zjištěno, že nejčastějšími okolnostmi seznámení manželů smíšených manželství bylo studium či zaměstnání v zahraničí.

Provedeným výzkumem se dále potvrdilo, že téměř všichni dotazovaní respondenti smíšených manželství se setkali s nepochopením ze stran rodiny či přátel, ohledně jejich rozhodnutí týkajícího se sňatku s cizincem. Na základě získaných informací však nelze potvrdit skutečnost ohledně ekonomických problémů rodin smíšených manželství, vycházejících z nevýhodného postavení „cizinců“ na trhu práce. Téměř všichni respondenti potvrdili, že případné ekonomické problémy či neúspěch na trhu práce nevychází ze souvislosti s jejich národností. Zároveň většina respondentů potvrdila, že ekonomická a životní úroveň země byla jedním z nejdůležitějších aspektů, které ovlivnily jejich rozhodnutí při výběru země pro jejich budoucí společný život. Dále se respondenti shodli a tím také potvrdili skutečnost, že se každý setkal s pocitem osamělosti v souvislosti s absencí rodiny a přátel, i přes vytvoření nového zázemí a získání přátel nových. Vytvoření tohoto zázemí a také aklimatizace do nového prostředí, dle tvrzení respondentů trvalo přibližně dva až tři roky. Z informací získaných od dotazovaných respondentů nelze potvrdit, že případné konflikty v manželstvích dotazovaných respondentů vycházejí z odlišností jejich kultur.

Celkem bylo stanoveno osm hypotéz, z nichž šest bylo na základě výpovědí dotazovaných respondentů potvrzeno. Zbývající dvě s ohledem na získané informace být potvrzeny nemohly.

V samotném závěru této bakalářské práce bych ráda uvedla, že téma smíšených manželství je velmi rozsáhlou oblastí, kterou je možno zkoumat z mnoha pohledů. Tato práce kladla především důraz na národnostně smíšená manželství a s tímto aspektem spojené klady a zápory. Po provedených rozhovorech s manželskými páry stojí za zmínku shoda všech dotazovaných respondentů, a to na skutečnosti, že dle jejich názoru není až tak důležité jaké národnosti, náboženského vyznání, věkového rozdílu a mnoha dalších aspektů partneri jsou. Ale mnohem podstatnější je, aby si partneri rozuměli a shodli se na prioritách jejich společného života.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

- [1] ADAM, Jan; BALVÍNOVÁ, Iva. *Česko A-Ž: Ottova encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008, 895 s. ISBN 978-80-7360-709-8.
- [2] DE SINGLY, Francois. *Sociologie současné rodiny*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 1999. 127 s. ISBN 80-7178-249-1.
- [3] DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha : Karolinum, 2000. 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
- [4] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál, s.r.o., 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
- [5] KATRŇÁK, Tomáš. *Spříznění volbou?*. 1. vyd. Praha : SLON, 2008. 239 s. ISBN 978-80-86429-98-4.
- [6] KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 4. vyd. Praha : SLON, 1999. 204 s. ISBN 80-85850-25-7.
- [7] KOŠČO, Jozef. *Poradenská psychológia: celoštátna vysokoškolská učebnica pre filozofické fakulty a pedagogické fakulty vysokých škôl*. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1987, 446 s.
- [8] KRAMER, H. Ch. *Becoming a family therapist*. New York: Human Sciences Press, 1980, 322 s.
- [9] LANGMEIER, Josef; KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. Grada Publishing a. s., 2006. 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0.
- [10] MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2. vyd. Praha : SLON, 2011. 324 s. ISBN 978-80-86429-87-8.
- [11] NOVÝ, Ivan; SURYNEK, Alois. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2006, 287 s. ISBN 80-247-1705-0.

[12] PETRUSEK, Miloslav. *Teorie a metoda v moderní sociologii*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1993. 204 s. ISBN 80-7066-799-0.

[13] PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000, 294 s. ISBN 80-7239-039-2.

[14] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 2007. 219 s. ISBN 978-80-7367-250-8

Internetové zdroje

[15] Každá desátá svatba v Česku je s cizincem. *Novinky.cz* [online]. © 2003-2013 [cit. 2013-01-17]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/288902-kazda-desata-svatba-v-cesku-je-s-cizincem.html>>

[16] Mixed marriages. *Eurostat* [on-line]. © 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-12-029/EN/KS-SF-12-029-EN.PDF

[17] Pojem akulturace. *ABZ slovník cizích slov* [online]. © 2005-2006 [cit. 2013-01-17]. Dostupné z: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/akulturace>>

[18] Sňatky v České republice. *Český statistický úřad* [on-line]. © 2009 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/B700359FFD/\\$File/111809.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/B700359FFD/$File/111809.pdf)

[19] Uzavření manželství státního občana České republiky s cizincem. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2010 [cit. 2013-01-17]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-statniho-obcana-ceske-republiky-s-cizincem-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>>

[20] Zákon č. 94/1963 Sb, zákon o rodině. *Zákony ČR* [online]. © 2004 - 2013 [cit. 2013-01-17]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-sb-zakon-o-rodine.html>

Seznam grafů a tabulek

Grafy:

Graf č. 1 Sňatky v ČR: žena – cizinka; muž – ČR	32
Graf č. 2 Sňatky v ČR: muž – cizinec; žena – ČR	33

Tabulky:

Tab. č. 1 Vývojový cyklus soužití v rodině a manželství	22
Tab. č. 2 Národnostně smíšená manželství evropských států	34
Tab. č. 3 Přehled dotazovaných respondentů	52
Tab. č. 4 Okolnosti seznámení manželů	53

7 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Osnova řízeného rozhovoru

Osnova rozhovoru - smíšená manželství

1. Věk manželského páru: muž - žena -
2. Délka manželství:
3. Místo konání svatby (země):
4. Občanství cizince:
5. Jazyk, kterým rodina hovoří:
6. Počet dětí v rodině:
7. Je uzavření mezinárodního manželství v České republice podle vás legislativně náročné:

8. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a) Základní
 - b) Středoškolské bez maturity
 - c) Středoškolské s maturitou
 - d) Vysokoškolské

9. Jaká je Vaše národnost?

10. Jaké je Vaše náboženské vyznání?

11. Jak jste se svým partnerem seznámil/la?
 - a) při studiu v zahraničí
 - b) při práci v zahraničí
 - c) jiné

12. Setkal/la jste se někdy s nepochopením ze strany rodiny, přátel či známých v souvislosti s výběrem partnera?
 - a) Ano
 - b) Ne

Pokud ano, z čí strany toto nepochopení vycházelo nejčastěji a proč?

13. Jak byste zhodnotil/la situaci při hledání zaměstnání v době příchodu do cizí země?
 - a) Práci jsem měla domluvenou již před příjezdem do zahraničí (popř. zde již pracovali)
 - b) Práci jsem našla rychle po přestěhování do zahraničí
 - c) Byla jsem několik měsíců nezaměstnaná
 - d) Trvalo než jsem získala pracovní povolení
 - e) Pracovní povolení dosud nemám
14. Vnímali jste nějaké překážky při hledání práce?
15. Které faktory pro Vás byly nejvýznamnější při rozhodování, ve které zemi budete žít?
16. Změnila se Vaše ekonomická situace nějak po začátku společného soužití ve vybrané zemi?
17. Jakou roli hrálo ekonomické postavení země, ve které jste se rozhodli žít?
18. Jak dlouho trvalo než jste se aklimatizovali do nového prostředí (získání nových přátel, vytvoření zázemí atd.)?
19. Zaznamenaly jste nějaké neshody ve výchově dětí, o kterých by se dalo říci, že vychází z odlišnosti Vašich kultur?
20. Jak řešíte slavení svátků z obou Vašich kultur? Slavíte všechny nebo jste si vybrali jen některé a proč?
21. Existuje ještě nějaký problém v souvislosti se smíšeným manželstvím, o kterém jsme se ještě nezmínili? ...něco, co v zahraničí postrádáte, co činí manželství s cizincem obtížnější, atd.